

νήσει εἰς τὰ τοῦ δεσπότου, ἀποθρέψας τυχὸν τὴν φιλίαν αὐτοῦ ἢ δανεισταῖς καταβαλῶν.

Εἰ δὲ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μὴ χρεωστούμενον καταβάλλῃ, δαπάνημά ἐστιν, εἰς ὅσον ὁ δεσπότης ἔχει ἀνάληψιν.

Ἐἴτε δὲ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῷ δαπανῆσαι εἰς τὰ τοῦ δεσπότου¹⁶⁴), δαπάνημά ἐστι.

Κανονικῶς γὰρ τότε χάρα τῇ περὶ δαπάνης ἀγωγῇ, ὅταν, εἴπερ ἦν ἐλευθέρως ὁ δαπανήσας, ἤμελλεν ἔχειν τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν ἢ τὴν κατὰ τοῦ διοικουμένου ἀλλότρια¹⁶⁵), καὶ ὅσκις ὁ δοῦλος δαπανήσας κρείττονα ἢ οὐ χείρονα ποιήσει τὰ τοῦ δεσπότου.

Καὶ ἔνθα δανεισάμενος ἑαυτὸν ἀποθρέψει ἢ ἐνδύσει πρὸς τὴν συνήθειαν τοῦ δεσπότου. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς οὐ.

Εἰ δὲ τὰ εἰς τέρψιν ἔργα ποιήσει, ἄπερ οὐκ ἂν

δεσπότου δίδονται ὅσον ὁ τοῦ οἰκείου δεσπότης δύναται λαμβάνειν τὸν ἰνδεδίτου μὴν κωνδικτίων· τυχὸν γὰρ ὁ μὲν ἰνδεδίτω κατεβλήθη, ὁ δὲ λαβῶν ἄπορος ἦν, [καὶ] οὐ δύναται ὁ δεσπότης περαιτέρω ἢ νομισμάτων ἐξ αὐτοῦ λαβεῖν. δίδονται δὲ κατ' αὐτοῦ ἢ δε ἰν ἡμέμ βέροο κατὰ τὸν κανόνα τὸν ἐν τῷ γ' θεμ.) τὸν ἐν παραθέσει τοῦ προκουράτωρος καὶ τοῦ νεγοτιογέστορος, τὴν δε ἰν ἡμέμ βέροο κωνονίξεται, ἐπειδὴ προσεπορίσθη αὐτῷ ὁ ἰνδεδίτω κωνδικτίος· οὐκοῦν ἐκχωρήσας¹⁶⁶) τοῦ ἰνδεδίτου ὑποκείται τῇ δε ἰν ἡμέμ βέροο κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ α' διγ. τοῦ παρότιος τί. καὶ βι. ζ' τοῦδε τοῦ συντάγματος τί. α' διγ. ἢ καὶ ἰδ'.

ἄνων. δύναται τῷ δανειστῇ ἐκχωρῆσαι τὸν ἰνδεδίτου, ὡς ἐν τῷ ἐπομένῳ θε.

ἐναντιοφ. ἐναντιῶν ὀνόματι τοῦ δεσπότου δέδωκε τὸ ἰνδεδίτου, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐναντιοῦται τὸ β' θε. τοῦ ζ' διγ.

τυχὸν γὰρ δανεισάμενος ὁ οἰκέτης ἢ αὐτὰ τὰ νομίσματα κατέσχε βουλόμενος αὐτὰ ἔχειν ἐν πεκουλίῳ, ἢ ἡγρόσας τι ἐξ αὐτῶν ὅπερ ἔσχε ἐν πεκουλίῳ, καὶ μετὰ ταῦτα ἄλλα¹⁶⁷) βουλευσάμενος ἐδαπάνησε τὰ νομίσματα ἢ τὸ πρῶγμα εἰς τὴν οἰσίαν τοῦ δεσπότου. βέροο γὰρ καὶ οὕτω γεγενῆσθαι δοκεῖ. εἰ μόντοι ὡς εἰς τὰ πρῶγματα τοῦ δεσπότου διαπῶσαι τὴν ἀρχὴν ἐδανείσασθαι, οὐκ ἐδαπάνησε δὲ τὰ δανεισθέντα, οὐ κατέχεται ὁ δεσπότης τῇ δε ἰν ἡμέμ βέροο, ὡς φησὶν ὑποκατίων.

ἄνων. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ ὑπεξουσίου δανεισάμενον καὶ τὰ χρήματα στρέψαντος εἰς τὴν οἰσίαν τοῦ πατρός, ὅτι ἀρχεῖ ἢ τοῦ μακεδονείου παραγραφῆ, ὡς βι. ἰδ' τί. ζ' διγ. ζ' θε. προτελ.

ση. τὸν κανόνα, ὅτι ἐξ ἄν αἰτιῶν ὁ προκουράτωρ καὶ ὁ νεγοτιογέστορ ἐλευθέρως ἂν ἔχειν κατὰ τοῦ πρωτοτύπου ἀγωγῆν, ἐπὶ τούτων ὁ οἰκέτης ἢ ὁ ὑπεξούσιος εἰς τὰ τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ πατρός δαπάνησας πρῶγματα ποιεῖ κατ' αὐτοῦ κίττεισθαι τὴν δε ἰν ἡμέμ βέροο. ὑπεξέλε μοι τὴν ἰνδεδίτου γενομένην καταβολήν¹⁶⁸). εἶπον γὰρ σοι καὶ ἀνωτέρω διὰ τοῦτο καὶ μόνον κατέχεται τὸν δεσπότην τῇ δε ἰν ἡμέμ βέροο, ἐπειδὴ ὁ ἰνδεδίτω αὐτῷ προσεπορίσθη κωνδικτίος, καὶ εἰς ἐκχωρησὶν αὐτοῦ κατέχεται.

ἄνωθεν ἔλεγε, οὐκοῦν ταῦτα καὶ ἐπὶ ὑπεξουσίου προσήκει λέγειν, εἴπερ ἄρα καὶ τὸν υἱὸν οφείλει τρέφειν ὁ πατήρ. ἀναγκάζεται γὰρ τρέφειν τὸν παῖδα, οὐ μόνον εἰ ὑπεξούσιος ἐστὶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτεξούσιος κατ' οἰονδήτινα γένηται τρόπον, ὡς ὁ οὐλλπιανὸς ἐν τῷ κε τῶν διγ. βι. τί. γ' φησὶ, ὅτι ἐν προσελύσει ὁ πατήρ ἀναγκάζεται τρέφειν τὸν παῖδα.

ατεφ. ἴνα, εἰ τυχὸν ἄξιος ἦν τὸ κατ' ἀρχῆς ἢ οἰκία (α'),

164) Nempe aliquid excidit.

r) Cod. διγ.
s) Αὐτ' ἐκχωρῆσαι, αὐτ' μοχ οὐχ' ἐπόκ. scribendum est.
ε) Cod. μάλα.

Zachar. Basil. Suppl.

mini consumsit, veluti si familiam eius aluerit vel creditoribus solverit.

Sed et si per ignorantiam indebitum solvit, in rem versum est, quatenus dominus repetitionem habet.

Sive autem ab initio ad hoc accepit, ut in rem domini verteret,, in rem versum est.

Regulariter enim actioni de in rem verso tunc locus *L. 3. §. 2.* est, quum qui in rem vertit, si liber esset, mandati *D. XV. 3.* vel negotiorum gestorum actionem habiturus est, et quoties servus, qui consumsit, meliorem aut non deteriore domini rem fecerit.

Et ubi mutuum pecuniam sumpsit et se aluit aut *§. 3.* vestivit secundum consuetudinem domini. Idem est et in filio.

Sin autem ad voluptatem opera fecerit, quae *§. 4.*

solvendo]. Nota: si servus pro domino indebitum solverit, id praestatur, quod dominus servi indebiti conditione consequi potest: forte enim C indebite soluta sunt, qui autem accepit non solvendo est, et dominus non ultra L aureos ab eo consequi potest. Datur autem adversus eum de in rem verso actio secundum regulam them. 3 [§. 2] positam, quae exemplo procuratoris et negotiorum gestoris utitur. De in rem verso actionem esse statuit, quia indebiti conditio ei acquisita est: itaque si indebiti conditione cedat, de in rem verso actioni [non] est obnoxius, secundum id quod dicitur dig. 1 (ε) huius tit. et lib. VI huius partis tit. I dig. 8 [§. 5. 10] et 14.

17. *Anon.* [ad l. 3 §. 1]. Creditori indebiti conditione cedere potest, ut themate sequenti [§. 5].

18. *Enantioph.* [ad l. 3 §. 1]. Hoc casu nomine domini indebitum solvit, et propterea non adversatur them. 2 dig. 7.

19. [Steph. ad l. 3 §. 1 verb: *sive peculiariter mutuatus*]. Forte servus pecunia mutua accepta aut ipsos nummos detinuit, ut eos in peculio haberet, aut aliquid ex iis comparavit idque in peculio habuit, et postea mutato consilio illam pecuniam vel rem in bona domini erogavit. Versum enim etiam sic fieri intelligitur. Si vero quasi in res domini erogaturus ab initio mutuatus est, neque vero erogavit quae accepit, dominus de in rem verso non tenetur, ut infra dicit.

20. *Anon.* [ad l. 3 §. 1]. Idem in filio, qui pecuniam creditam in rem patris vertit, quia cessat SC. Macedoniani exceptio, ut lib. XIV tit. 6 dig. 7 them. penult. [§. 12].

21. [Steph. ad l. 3 §. 2]. Nota regulam: ex quibus causis procurator et negotiorum gestor, qui liber est, adversus principalem actionem habet, ex iisdem servus vel filius, qui in rem domini vel patris vertit, adversus eum de in rem verso actionem competere facit. Excipias solutionem indebite factam. Etenim iam supra tibi dixi, ideo tantum de in rem verso dominum teneri, quia ei indebiti conditio acquisita est, et ut cedat ea tenetur.

22. [Steph. ad l. 3 §. 3 verb: *ergo idem erit in filio*]. Quasi dixisset: itaque eadem etiam in filio dicere convenit, quippe filium quoque pater alere debet. Compellitur enim filium alere, non solum si in potestate eius est, sed etiam si quocumque modo sui iuris factus est, ut Ulpianus lib. XXV Dig. tit. 3 dicit: extra ordinem patrem cogi ut filium alat.

23. *Steph.* [ad l. 3 §. 4 verb: *non videtur ver-*

165) Ἐξελληνισμὸς ineptus. Nam de contraria actione servus est.

α) Cod. τὴν ἰνδεδίτω. γενομένης καταβολῆς.
β) Hic nonnulla exciderunt, puta: τὸν δὲ φ' δαπανθέντων ατ'.

ὁ δεσπότης ἐποίει, οὐκ ἐστὶ δαπάνημα, ἀλλὰ ἄδειαν ὁ δεσπότης ἔχει συγχωρῆσαι τοῖς δανεισταῖς περιελθεῖν αὐτὰ χωρὶς τοῦ βλάψαι τὸν οἶκον, ἵνα μὴ ἀναγκασθῆ διὰ τὴν ἀπόδοσιν πωλῆσαι τὸν οἶκον. οὔτε γὰρ φροντιστὴς τοιαῦτα δαπανῶν παρὰ γνώμην ἢ ἐντολὴν τοῦ δεσπότητος ἔχει ἀπαίτησιν.

L. 3. §. 5.
D. XV. 3. Ἐὰν δανεισάμενος δανείσῃ ὀνόματι τοῦ δεσπότητος καὶ οὐ πεκουλιωσῶς, δαπάνημά ἐστιν, δι' ὧν ἔχει τὸν δανειακόν. ἄδειαν δὲ ἔχει τοῖς δανείσασιν τῷ δούλῳ ἐκχωρῆσαι τὰς κατὰ τῶν παρ' αὐτοῦ δανεισάμενον ἀγωγάς.

§. 6—9. Δαπάνημά ἐστι καὶ ἔνθα δανεισάμενος δούλος ἀγοράσει τι βουλομένῳ τῷ δεσπότητι εἰς τρυφήν ἢ ἀσχηρὰ δαπάνην. εἰ δὲ καὶ ἀγοράσει¹⁶⁶⁾ τὸ ἀναγκαῖον ἢ ἀναλώσει τὸν οἶκον, καὶ τὸ ἀγορασθὲν ἢ τὸ κτισθὲν τυχηρῶς φθαρῆ, δαπάνημά ἐστιν. οὐ μὲν εἰ ἐψεύσαστο εἰς τὰ τοῦ δεσπότητος λέγων δανείζεσθαι καὶ λαβῶν οὐκ ἐδαπάνησε, καὶ εἰώθει λαμβάνειν καὶ δαπανᾶν· φροντίζειν γὰρ ὀφείλει ὁ δανειστής, ποῦ δαπανᾶται.

§. 10. Ἐὰν δανείσῃται ἐπὶ τῷ ἀγοράσει ἐσθῆτα τῇ φαιμίλιᾳ καὶ ἀπολήσῃ τὰ νομίματα, εἴτε κατεβλήθησαν τῷ πράτῃ εἴτε μὴ, ἔχει ὁ δανειστής τὴν περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγὴν, καὶ ἢ ἐσθῆς ἀπώλετο. εἰ δὲ

μὴ φ' ὅθ' ἀλλὰ τὰ τ' νομίματα. τοῦτο δὲ οὐκ ἐπιτρέπει ὁ οὐλιανός, ἵνα μὴ ἀναγκασθῆ ὁ δεσπότης μὴ ἔχων καταβαλεῖν τὰ τ' νομίματα ἐκποιῆσαι τὴν οἰκίαν.

στεφ. πανταχοῦ γὰρ ἐκ παραθέσεως τοῦ προκουράτωρος τὸ βέρον κινεῖται^{ω)} καὶ κινεῖται.

στεφ. τυχόν γὰρ τὴν ἀρχὴν ἢ μετὰ ταῦτα μεθῶν καταβιβεσκον ὁ πρωτότυπος. καὶ σῆ. ἐπὶ οὐκ ἀνάγκη τὰ βουλομήματα δαπανήματα λογίζεσθαι τῷ προκουράτωρι τὸν πρωτότυπον.

κυρ. εἰ δανεισάμενος παρ' ἐμοῦ ὁ οἰκίτης ἐτέρῳ δανείσει μὴ πεκουλιωσῶς, ἀλλ' ὀνόματι τοῦ δεσπότητος, παρὰ τὴν δε ἢ ἔμ βέρο εἰς ἐκχώρησιν ἀγωγόν. εἰ δὲ βουλομήματα τινα ἀγοράσει βουλομένου τοῦ δεσπότητος^{*)}, βέρον ποιῶ. εἰ δὲ [ἴδιον ἀγοράσει διὰ τὴν] φαιμίλιαν^{γ)}, ἢ οἰκίτην καὶ ἀποθήκην ἀναγκάσι ὧν, ἢ οἶκον κτίσει καὶ οὗτος πέρη, βέρον ποιῶ. εἰ δὲ μὴ δαπανῆσῃ τὸ ἐπὶ τούτῳ δανεισθὲν αὐτῷ εἰς τὰ τοῦ δεσπότητος, κἀντε εἰώθει εἰς τὰ τοῦ δεσπότητος δαπανῆσαι, οὐ χωρὰ τῇ δε ἢ ἔμ βέρο.

ἀνων. διὰ τὸν κανόνα τὸν κείμενον ἐν τῷ τέλει τοῦ νῆ²⁾ διγ. τοῦ α' τί.

σῆ. οὐ ἐπὶ τοῦ βέρον τοῦτο μόνον σκοποῦμεν, εἰ τὰ δανεισθέντα τῷ οἰκίτῃ ἐδαπανήθη εἰς τὰς τοῦ δεσπότητος χρεῖας, οὐ μὲν εἰ καὶ ἐπὶ ὀφειλῆ τοῦ δεσπότητος ἐδαπανήθη· τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ἐξῆς δηλοῦσι θεματισμοί. γῆ μὲντοι χρησθῆ καὶ συνετὴ σκοπὴ γίνεσθαι τὴν δαπάνην· ἔργως γὰρ ὅτι ἐκ παραθέσεως τοῦ προκουράτωρος καὶ νεγοσιαστῶρος ἢ δε ἢ ἔμ βέρο τυποῦται.

τοῦ ἀνων. ἀνῆρ. βι. κέ τί. α' διγ. τῆ περὶ τοῦ ἐγγυησμένου ἢ πάσχοντος πόρνυ. ^{α)}

στεφ. εἰ μὴ γὰρ ἀναγκαῖον ὄντα τὸν οἰκίτην τῷ δεσπότητι ἠγοράσει, καὶ οὕτω μὲν χωρὰ τῇ δε ἢ ἔμ βέρο, πληρὸν οὐκ εἰς ὅσον ὑπὲρ τοῦ οἰκίτου καταβαλεῖ τμήματα, ἀλλ' ὅσον ἀξίος ἢ ὁ ἠγορασάμενος δεσπότης, ὡς ὁ οὐλιανός ἐν τῷ ε' διγ. φησὶν.

σῆ. ὅτι ἐπὶ τοῦ βέρον τὰ τυχηρὰ τῷ δεσπότητι κινδυνεύεται.

dominus facturus non erat, in rem versum non est, sed licentiam dominus habet permittendi creditoribus, ut ea sine domus dispendio auferant, ne cogatur propter restitutionem domum vendere. Neque enim procurator citra voluntatem mandatumve domini huiusmodi sumtus faciens repetitionem habet.

Si mutua pecunia sumta alii crediderit nomine domini, non quasi ex peculio, in rem versum est, quia dominus mutui actionem habet. Habet autem licentiam creditoribus servi actionibus cedendi, quas habet adversus debitores eius.

In rem versum etiam est, si servus mutuatus domino volenti aliquid emat ad luxuriam vel turpem sumtum. Sed et si necessarium emerit vel aedes refecerit, et quod emtum vel aedificatum est casu interierit, in rem versum est. Non autem, si mentitus sit, dum diceret se in rem domini mutuari, et accipiens non verterit, quamvis solitus sit accipiens vertere: creditor enim curiosus esse debet, quo vertatur.

Si mutuatus sit pecuniam ad vestem familiae comparandam et nummos amiserit, sive venditori solutum sit sive non, creditor de in rem verso actionem habet, licet vestis perierit. Sin autem vestis

sum]. Puta ut, si aedes initio M valuissent, [nunc autem D impensis MCCC valerent.] non quidem D det, sed CCC. Hoc autem Ulpianus non permittit, ne dominus, si CCC praestare non possit, aedes distrahere cogatur.

24. Steph. [ad l. 3 §. 4 verb: nec procurator]. Semper enim ad exemplum procuratoris versum diiudicatur et definitur.

25. Steph. [ad l. 3 §. 4 verb: nisi forte mandatum]. Forte enim initio vel postea re comperta principalis ratum habuit. Et notes, principalem non cogi, ut voluptarias impensas procuratori reputet.

26. Cyr. [l. 3 §. 5—9]. Si servus pecuniam, quam a me mutuatus est, alii crediderit, non peculiariter, sed nomine domini, de in rem verso ago, ut actiones mihi cedantur. Quodsi voluptaria quaedam emerit voluntate domini, versum facit. Sin frumentum comparavit propter familiam [idque periit], vel servum necessarium isque mortuus est, vel insulam aedificavit eaque corruit, versum facit. Si autem non vertat in rem domini, quod ei ad hoc creditum est, etiamsi solitus fuit in rem domini vertere, de in rem verso actioni non est locus.

27. Anon. [ad l. 3 §. 5]. Propter regulam, quae posita est in fine dig. 51 tit. I.

28. [Steph. ad l. 3 §. 6]. Nota in verso hoc solum spectamus, an, quae servo credita sunt, ad usum domini conversa, non etiam an ad utilitatem domini erogata sint; hoc enim etiam sequentia themata ostendunt. Oportet autem sumtus utili et prudenti consilio fieri: didicisti enim, de in rem verso actionem definiri ad exemplum procuratoris et negotiorum gestoris.

29. Anon. [ad l.]. Lege lib. XXV tit. I dig. 18 de eo, qui fideiussit vel

30. Steph. [ad l. 3 §. 8 verb: necessarium]. Et enim si non necessarium servum domino emerit, de in rem verso quidem actioni locus est, attamen non in pretium, quod pro servo solvit, sed in id, quod servus emtus domino aestimatur, ut Ulpianus dig. 5 [pr.] dicit.

31. [Steph. ad l. 3 §. 8]. Nota in verso casum sentire dominum.

166) Expl. fol. 34. 33. Inc. fol. 147. 142.

ω) Cod. γίεται.

*) Cod. βουλόμενος τῷ δεσπότητι.

γ) Adde καὶ φθαρῆ.

*) Cod. γ.

α) Haec non intelligo. Caeterum hic expl. fol. 34. 33 et inc. fol. 147. 142.

τοῦ πρώτου μὴ λαβόντος τὸ τίμημα δοθῆ τῆ φραμιλία ἢ ἐσθῆς, εἰ καὶ αὐτὸ¹⁶⁷⁾ ἀπόληται, καὶ αὐτὸς [καὶ] ὁ δανειστὴς ἔχουσι μὲν τὴν περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγὴν·

[δ'.] Κρείττων δέ ἐστιν ὁ προλαμβάνων· οὐ γὰρ τοῖς δούσι καταδικάζεται ὁ δεσπότης.

[ε'.] Ἐπὶ μὲν τῶν ἀναγκάως ἀγοραζομένων ὅλον τὸ διδόμενον τίμημα δαπάνημά ἐστι, καὶ μὴ δεκτὸν ὁ δεσπότης ἠγγήσεται· ἐπὶ δὲ τῶν οὐκ ἀναγκάως

ση. ὅτι εἰ μὴ δαπανῆσῃ ὁ οἰκέτης εἰς τὴν οἰσίαν τοῦ δεσπότου τὰ δανεισθέντα αὐτῷ παρὰ πινος, οὐ χῶρα τῆ δε ἐν ἡμέ βέροσο, καὶ ὁ οἰκέτης εἰσθῆι περὶ τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα δαπανῶν. Ἐτερόν ἐστιν, εἰ ἐτοιμῶς ἔχων δαπανῆσαι ἀπόλειεν οὐ κατὰ φάθυμίαν τὰ δανεισθέντα αὐτῷ· τότε χῶρα τῆ δε ἐν ἡμέ βέροσο, ὡς ἀφρικανὸς ἐν τῷ ιζ' β) διγ. φησὶν.

ἄνων. ἕτερόν ἐστι ἐπὶ τῆς ἐξεργασίας καὶ τῆς ἰσπιτουτορίας, βι. ιδ' τί. α' διγ. ζ'.

τουτέστι σπουδαίην ὀφείλει ὁ δανειστὴς καὶ φροντίδα ποιῆσθαι τοῦ τὸν οἰκέτην εἰς τὴν οἰσίαν τοῦ δεσπότου δαπανῆσαι τὰ δανεισθέντα αὐτῷ.

κρη. εἰ δανεισθῆι ἐφ' ἧ ἀγοράσῃ ἐσθῆτα, εἰ μὲν δῶ τὸ τίμημα, ὁ δανειστὴς κινεῖ, καὶ ἀπόληται^{α)} ἢ ἐσθῆς· εἰ δὲ τὰ νομισματα ἀπόληται, εἴτε δοθῆ τῆ φραμιλία ἢ ἐσθῆς εἴτε ἀπόληται, καὶ ὁ δανειστὴς [καὶ] ὁ πρῆτης κινεῖ.

δίχα κοίλπας τοῦ οἰκέτου θεμάτισον ἀπολόμενα τὰ νομισματα. ἐφ' ὧν γὰρ θεμάτιον ὁ προκουράτωρ ἔχειν δύναιται τὴν μανδάτι, ἐπὶ τούτων καὶ ὁ οἰκέτης τίκει κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν δε ἐν ἡμέ βέροσο, ὡς ἔγνωσ ἀνωτέρω, καὶ ὡς φησὶν ἀφρικανὸς ἐν τῷ ιζ' α) διγ. προκουράτωρ δὲ, εἴπερ, ἀνα^{α)} κατὰ κοίλπας οἰκέτιον ἀπόλεισ τι, κινεῖ οὐ δύναται τὴν μανδάτι. ἀνάγν. καὶ αὐτὸ τὸ ιζ' διγ.

ἄνων. ἄνευ κοίλπας ἀπόλεισ, ὡς διγ. ιζ'.

στεφ. ση. καὶ ἐπὶ τῆς δε ἐν ἡμέ βέροσο τὸν κανόνα κρατούντα τὸν λέγοντα βελτίονα τοῦ προλαμβάνοντος εἶναι τὴν αἴρεσιν.

ἄνων. τίς προτιμάται ἐπὶ τῆς δε πεκουλίου, ἔγνωσ τί. α' διγ. ι'.

κρη. οἰκέτης ἀγοράσας εἰ μὲν ἀναγκάως, ὅλον τὸ τίμημα βέροσον ἐστί· εἰ δὲ μὴ, ἕσσον ἐστὶν ἄξιος, χωρὶς ἡτοναβιτινοσ^{ε)} δεσπότου.

εἰ γὰρ εἰδῶς ὁ οἰκέτης μὴ ἀναγκάως εἶναι τῷ δεσπότῃ τὰ πράγματα ἠγόρασεν, οὐ χῶρα τῷ βέροσῳ· ἐπειδὴ ἐξ ὧν αἰτιῶν ὁ προκουράτωρ καὶ ὁ νεγοτιώροστος εἰσθῆτος ὧν καὶ δαπανῆσας ἔχει τὴν μανδάτι ἢ τὴν νεγοτιώροστος γεστοροστος κατὰ τοῦ προτιτύπου, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὁ οἰκέτης δαπανῶν ποιῆ τὴν δε ἐν ἡμέ βέροσο κατὰ τοῦ δεσπότου κινεῖσθαι, ὡς ἐν τῷ γ' διγ. τὸν κανόνα μεμείθημασ.

εἰ γὰρ μὴ οἰκέτην ἀλλ' ἀγρόν ἠγόρασε ὁ οἰκέτης, κατὰ πρόληψιν ἐνομιζέτο ὡς ἀναγκάως αὐτὸν ἠγορακέναι, ὡς ἐστὶ μαθεῖν ἐν τῷ ιβ' διγ. τοῦ παρόντος τί. ἀνάγν. δὲ αὐτὸ τὸ διγ.

τοῦ ἄνων. ἔγνωσ γὰρ βι. γ' τί. ε' διγ. α', ὅτι ἐπὶ τῆς νεγοτιώροστος γεστοροστος τοῦ χρησιμῶς γεστοροστος ἀναγκάζεται ἅσιον ὁ δεσπότης ἀβαιεῖν^{η)}. ἐκ τῶν αὐτῶν θεμάτιον τῆς νεγοτιώροστος κινεῖσας τὴν δε ἐν ἡμέ βέροσο, ὡς διγ. γ' θε. β'.

ἐνθα γὰρ μὴ ἀληθῶς^{ι)} ἀναγκάως πράγματα ἦτοι ἀναγκάως εἶναι νομισσας ἠγόρασε τῷ δεσπότῃ, τότε τῆς δε ἐν ἡμέ βέροσο κινουμένησ οὐ σκοπεῖται τὸ τίμημα, ὅπερ ὁ οἰκέτης ὑπὲρ τῶν μὴ ἀναγκάως πραγμάτων κατέβαλεν, ἀλλὰ πόσον ἐστὶ ταῦτα

familiae data sit, venditor autem pretium non accepit, et id quoque amissum sit, tam is quam creditor de in rem verso actionem habent;

IV. Melior autem est conditio occupantis: non L. 4. enim utrique dominus condemnatur. D. XV. 3.

V. In his, quae necessario emuntur, solidum L. 5. pr. quod datur, in rem versum est, licet dominus ratum §. 1. D. eod. non habuerit; si res non necessariae tamen quasi

32. [Steph. ad l. 3 §. 9]. Nota: si servus in rem domini non verterit, quae ei ab aliquo credita sunt, de in rem verso actioni non est locus, quamvis servus solutus fuit, in rem domini vertere. Aliud est, si quam paratos esset vertere, non negligentia amiserit, quae ei credita essent: tunc enim locus est de in rem verso actioni, sicut Africanus dig. 17 [pr.] dicit.

33. Anon. [ad l. 3 §. 9]. Aliud est in exercitoria et institoria, [ut] lib. XIV tit. 1 dig. 7.

34. [Steph. ad l. 3 §. 9 verb: curiosus]. Hoc est vigilare debet creditor et curam gerere, ut servus, quae ei credita sunt, in bona domini impendat.

35. Cyr. [l. 3 §. 10]. Si mutuum sumserit ad vestem comparandam, si quidem pretium solutum sit, creditor agit, licet vestis perierit: si pecunia perierit, sive vestis familiae data sit sive perierit, tam creditor quam venditor agit.

36. [Steph. ad l. 3 §. 10 verb: pecunia perierit]. Absque culpa servi pecuniam periisse pone. Nam quibus casibus procurator mandati actionem habere potest, iisdem servus adversus dominum de in rem verso actionem competere facit, ut didicisti supra, et Africanus dicit dig. 17 [pr.]; procurator autem, si propria culpa aliquid amiserit, mandati agere non potest. Lege etiam ipsum dig. 17.

37. Anon. [ad l. 3 §. 10]. Sine culpa amisit, ut dig. 17 [pr.].

38. Steph. [ad l. 4]. Nota etiam in actione de in rem verso regulam obtinere, quae dicit, meliorem esse occupantis conditionem.

39. Anon. [ad l. 4]. Quis praefertur in de peculio actione, didicisti tit. 1 dig. 10.

40. Cyr. [l. 5 pr. §. 1]. Si servus emerit rem necessariam, integrum pretium versum est: si minus, quanti valet, etiam sine ratihabitione domini.

41. [Steph. ad l. 5 pr. verb: quasi domino necessarias]. Nam si sciens domino necessarias non esse eas res servus comparaverit, non est versum: nam ex quibus causis procurator et negotiorum gestor, qui liber est et impensas fecit, mandati vel negotiorum gestor actionem adversus principalem habet, ex iisdem servus, qui impensas fecit, de in rem verso actionem adversus dominum competere facit, quam regulam dig. 3 [§. 2] didicisti.

42. [Steph. ad l. 5 pr. verb: veluti servos]. Et enim si non servum sed fundum servus comparasset, ex praesumptione necessarium emisse videretur, ut discere est dig. 12 huius tit. Et legas hoc dig.

43. Anon. [ad l. 5 §. 1]. Didicisti enim lib. III tit. 5 dig. 1 (?), in negotiorum gestor actione dominum cogi, ut quod utiliter gestum est, ratum habeat iisdem casibus, quibus negotiorum gestor competit, de in rem verso esse definit, ut dig. 3 them. 2.

44. [Steph. ad l. 5 pr. verb: hactenus]. Si enim non res utique necessarias, vel quas necessarias esse putaret, domino comparaverit, tunc mota de in rem verso actione non pretium spectatur, quod servus pro

167) Cod. ἢ καὶ αὐτῆ.

b) Cod. ιγ'.

c) Hic et infra Cod. ἀπόληται scribit.

d) Cod. ις'.

e) Legere mihi visus eram: ἴπερ ὧν.

f) Cod. ις'.

g) Cod. χωρὶς φραβιτινοσ.

h) Quaedam excidisse videntur.

i) Cod. ἀναγκάως.

μὲν ὡς ἀναγκαίαν δὲ ἀγοραζομένων, δαπάνημά ἐστι τὸ ἀληθὲς τίμημα.

L. 5. §. 2.
D. XV. 3. Ἐὰν γνώμη τοῦ δεσπότου ἀγοράσῃ, ἢ κατὰ τοῦ δεσπότου ἀγωγή ἄρμόζει· εἰ δὲ μὴ κατὰ γνώμην, εἰ μὲν ἀναγκαῖον ἢ χρεῖωδες ἠγόρασεν, ἢ δεκτὸν ἠγήσατο, χώρα τῇ περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγῇ· εἰ δὲ μη- [δὲ]ν τούτων ἐστὶν, ἢ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγή κινεῖται.

§. 3. Οὐ μόνον τὸ παραχρῆμα εἰς τὸν δεσπότην ἐρχόμενον ἐκ τοῦ δανειστοῦ δαπάνημά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ πρότερον γεγονός τοῦ πεκουλίου, ὅτε μέντοι διαικῶν¹⁶⁸⁾ ὁ δοῦλος τὰ τοῦ δεσπότου δαπάνησει εἰς αὐτὰ ἐκ τοῦ πεκουλίου. εἰ γὰρ ὁ δεσπότης ἀφαιρήσει τὸ πεκούλιον ἢ πωλήσει τὸν δοῦλον μετὰ τοῦ πεκουλίου ἢ πρᾶγμα τοῦ πεκουλίου, οὐκ ἐστὶ δαπάνημα.

L. 6. [5.] Καὶ¹⁶⁹⁾ αὐτὸ γὰρ τὸ παρὰ τοῦ δανειστοῦ δοθὲν, εἰ μὴ ἐν πεκουλίῳ, οὐ νομιζέται δαπάνημα.

L. 7. pr.
§. 1. D. eod. ζ'. Ulp. Οὔτε εἰ δωρήσεται τὸ πρᾶγμα [δὲ] ἀξία, καὶ ἐπὶ τούτου κατέχεται ὁ δεσπότης, κατὰ τὸν ἐν τῷ γ' διγ. κανόνα πάλιν διὰ τὸν προσπορισμὸν.

στεφ. σῆ. οἱ καὶ βολούοντας τοῦ δεσπότου τὴν κοινὴν ἰούσο συνίστησι. τοῦτο δὲ νόσον, ὅτε τὴν οἰκίαν βούλησιν ἔδειξεν ὁ δεσπότης τῷ πεκουλιαρίῳ κρεδίταρι. κἂν^{κ)} γὰρ ὑπογράψῃ μόνον ὁ δεσπότης ἐν τῷ χειρογράφῳ τῷ γινόμενῳ παρὰ τοῦ οἰκέτου, ἐπειδὴ κατὰυθὰ ἢ βούλησις αὐτοῦ δεικνύται τῷ πεκουλιαρίῳ κρεδίταρι, κἂν ἕτανοβιτεύσει, κοινὴ ἰούσο κατέχεται, οὐ μὴν εἰ^{ι)} ἠγγυήσατο, ὡς ἐν τῷ α' διγ. τοῦ ἐξῆς τί. δηλοῦται.

τοῦτο νόσον, ἔνθα μὴ ὡς ἀναγκαῖα ἠγόρασε ὁ οἰκέτης τὰ πρᾶγματα. τότε γὰρ κἂν μὴ ἕτανοβιτεύσῃ ὁ δεσπότης, καὶ οὕτω τῇ δε ἐν ἕμ βέροσσο κατέχεται· οὐκ ἀναγκασθήσεται δὲ περαιτέρω τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων διατιμῆσεως παρασχέιν, ὡς εἶπομεν ἐν ἀρχῇ τοῦ διγ.

καὶ ἐπὶ τῆς ἕτανοβιτείας χώρα τῇ κοινῶν οἰούσο, ὡς διγ. δ' θε. α'.^{μ)}

κνρ. βέροσσο ἐστὶ, κἂν πρῶτον εἰς τὸ πεκούλιον ἐστράφη. εἰ μὲντοι ἀδεμπτεῖται τὸ πεκούλιον ὁ δεσπότης ἢ πωλήσει αὐτὸ μετὰ τοῦ οἰκέτου ἢ πρᾶγμα ἐξ αὐτοῦ, τοῦτο οὐκ ἐστὶ βέροσσο· οὔτε γὰρ τὸ ἐν εἶτι ἐν τῷ πεκουλίῳ βέροσσο ἐστὶν, οὔτε ὁ δωρεῖται δεσπότης, εἰ μὴ ἄρα α'^{ν)} ἐξ ἄλλου ἐδανείσατο δωρήσεται. εἰ δὲ τις δῶι τῷ δούλῳ ἀργύριον, ἵνα ποιῆσῃ ποτήριον ἐξ οἰουδήποτε ἀργύρου, καὶ ποιῆσῃ, οὐ κινεῖται δε ἐν ἕμ βέροσσο.

στεφ. τούτο τὸ β' θεμα, τὸντέστι τὸ καὶ τὰ ἡδὴ στραφέντα ἐν πεκουλίῳ, μετὰ ταῦτα δὲ εἰς δεσποτικὰς δαπάνηθέντα χρεῖας, τὴν δε ἐν ἕμ βέροσσο ποιεῖν.

στεφ. πρᾶγμα τοῦ δεσπότου χειρῶν καὶ βουλόμενος ὡσπερ φυσικῶς αὐτὸν ἔνοχον ἔχειν. οὕτω νόσον· οὔτε γὰρ ἄλλως βέροσσο γενέσθαι δοκεῖ τὸ ἀπᾶξ στραφέν [ἐν] πεκουλίῳ, εἰ μὴ καὶ ἀπὸ γνώμης τοῦ οἰκέτου πλουσιώτερος γέγονεν ὁ δεσπότης, καὶ ὁ οἰκέτης οὐχ ὡς δωρούμενος, ἀλλ' ὡς βουλόμενος τὸν δεσπότην φυσικῶς ἔχειν χρεώστην, ἐδαπάνησεν.

τοῦ αὐτοῦ. εἰ γὰρ δανεισάμενος ὁ οἰκέτης μὴ ἔστρεψεν ἐν πεκουλίῳ, ἀλλ' ἐδαπάνησεν εἰς τὰ πρᾶγματα τοῦ δεσπότου ἢ κατέβαλε δανειστῇ τοῦ δεσπότου ἢ καὶ αὐτῷ τῷ δεσπότην παρέσχεν, εἰ καὶ δωρούμενος ψυχῇ τοῦτο πεποίηκεν, οὐδὲν ἦπτον τῇ δε ἐν ἕμ βέροσσο γίνεται χώρα. μᾶτε γὰρ ὡς ἐν συναγωγῇ τε καὶ θεωρίᾳ, τὰν ὅσα γίνονται καὶ συναλλάττεται παρὰ τῶν οἰκετῶν ἢ τῶν ὑπεξουσίων, τὰ μὲν ἐξ αἰτίας γίνεται κοινῆς τῶν τε πατέρων καὶ τῶν ὑπεξουσίων ὁρώσης, τὰ δὲ ἐξ ἰδικῆς, τούτεστιν ὁρώσης τὸν πατέρα μόνον ἢ τὸν ὑπεξουσίαν μόνον. δαπανῶσι μὲντοι περὶ τὰ πρᾶγματα τῶν πατέρων οἱ

necessariae emuntur, in rem versum est, quatenus verum pretium facit.

Si voluntate domini emat, adversus dominum actio est: si non voluntate, sed necessarium quid vel utile emat, vel ratum habeat, de in rem verso actioni locus est: si nihil eorum est, de peculio agitur.

Non solum id quod confestim a creditore in dominum transit, in rem versum est, sed etiam quod prius in peculio fuit, si quidem servus, quum res domini administraret, sumtus in eas ex peculio fecerit. Nam si dominus peculium ademerit, vel servum cum peculio vendiderit vel rem peculiarem, in rem versum non est.

VI. Imo quod a creditore datum est, quamdiu in peculio manet, non est in rem versum.

VII. Ulp. Nec si rem donaverit servus de-

rebus non necessariis solvit, sed quanti sunt, et hactenus dominus tenetur, quia ei acquisitum est, secundum regulam dig. 3 [§. 1] traditam.

45. Steph. [ad l. 5 §. 2 verb: voluntate]. Nota, quod etiam voluntas domini quod iussu actionem inducat. Hoc autem accipe, si voluntatem suam dominus creditori peculiari palam fecerit. Nam etsi subscripserit tantum dominus servi chirographo, quia et hic voluntas eius creditori peculiari palam fit, et si ratum habuerit, quod iussu tenetur, non autem si fideiussit, ut dig. 1 [§. 5] tit. sequentis ostenditur.

46. [Steph. ad l. 5 §. 2 verb: vel utilem]. Hoc accipe, si non necessarias res comparaverit servus. Tunc enim, licet ratum non habuerit, tamen de in rem verso dominus tenetur: sed non cogitur ultra verum pretium earum rerum praestare, ut initio huius dig. diximus.

47. [Anon. ad l. 5 §. 2]. Etiam si ratum habuerit, quod iussu agi potest, ut [tit.] 4 [dig.] 1 [§. 6].

48. Cyr. [l. 5 §. 3 l. 6. 7 pr. — §. 2]. Versum est, etiamsi prius in peculium conversum sit. Si vero peculium dominus ademerit vel cum servo illud vendiderit vel rem peculiarem, hoc non est versum: neque enim versum est, quod adhuc in peculio est, nec quod domino donat, nisi donet, quae ab alio mutua acceperit. Quodsi quis servo argentum det, ut peculium ex quolibet argento faceret, et fecerit, de in rem verso non agitur.

49. Steph. [ad l. 5 §. 3 verb: Hoc autem]. Sci licet quod secundo loco positum est, nimirum de in rem verso actionem esse, si quod prius in peculium conversum est, postea in usus dominicos impensum sit.

50. Steph. [ad l. 5 §. 3]. Rem domini gereus, ut naturaliter quasi eum sibi obligaret. Sic intellige: aliter enim, quod semel in peculium conversum est, non videtur versum fieri, nisi voluntate servi dominus locupletior factus sit et servus non donandi animo, sed ut dominum naturaliter obligatum haberet, impenderit.

51. Eiusdem. [ad l. 7 pr. verb: rem peculiarem]. Si nimirum servus pecuniam, quam mutuum accepit, in peculium non verterit, sed in res domini impenderit vel creditori domini solverit vel ipsi domino dederit, licet hoc donandi animo fecerit, nihilominus de in rem verso actioni locus est. Disce enim quasi compendio doctrinae: Eorum, quae a servis vel filiis fiunt et contrahuntur, quaedam ex causa communi fiunt, quae tam ad patrem quam ad filium spectet, quaedam ex speciali, hoc est quae vel patrem solum vel filium solum spectet.

168) Expl. fol. 147. 142. Inc. fol. 20. 15.

κ) Cod. καλ.
ι) Cod. η.

169) In Cod. hoc caput praecedenti iunctum est.

μ) Lege τλ. δ' διγ. α'.
ν) Cod. καλ.

δούλος τῷ δεσπότη ὀλοφύχως¹⁷⁰⁾ ἐπὶ τούτου γὰρ
 χώρα τῆ περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγῆς.

Ἐὰν [ἐδόνεισας] ἀργύριον τῷ δούλῳ μου ἐπὶ
 τῷ ποιῆσαι σοι ἐξ οἰουδήποτε ἀργύρου ποιήρια, καὶ
 ποιήσας αὐτὰ τελειώσῃς, οὐκ ἐπειδὴ δύναιμι αὐτὰ
 διεκδικεῖν, ἔχεις κατὰ μοῦ τὴν περὶ τῆς δαπάνης
 ἀγωγὴν.

Δαπάνημά ἐστιν, ὅπερ εἰς ταφὴν ἀνήκουσαν τῷ
 δεσπότη δαπανήσῃς.

ὑπεξούσιοι ἢ τὰ ἤδη στραφέντα ἐν πεκοιλίῳ, [ἢ] αὐτόθεν τὰ
 δανεισθέντα αὐτοῖς καὶ μῆπω στραφέντα εἰς τὸ πεκοιλίον.
 δαπανήσῃς^{ο)} περὶ^{ρ)} τὰ πράγματα τοῦ πατρὸς οἱ ὑπεξούσιοι, καὶ
 τότε ἐν τῆς διαθέσεως αὐτῶν τῶν ὑπεξουσίων κρῖνται τὸ
 βέρον, εἴτε δόσανδι ἀνεῖμο, εἴτε κοιρανδι ἀνεῖμο, τουτέστι
 εἰ βουλόμενοι φυσικῶς ἐνοχον ἔχειν τὸν πατέρα τὴν δαπάνην
 ἐκποιήσαντο. καὶ εἰ μὲν δόσανδι ἀνεῖμο ἐδαπάνησαν τὰ ἤδη
 στραφέντα εἰς πεκοιλίον, οὐ τίκεται DE IN REM VERSO, κἄν
 ἢ χρεῖα δὲ, περὶ ἣν ἐδαπάνησαν, μόνον ἔωρα τὸν πατέρα
 κατέβαλον γὰρ τυχόν οἱ ὑπεξούσιοι δανειστῇ αὐτοῦ τοῦ πα-
 τρός. εἰ δὲ κοιρανδι ἀνεῖμο τὴν δαπάνην ἐποιήσαντο, κἄν
 ἐν τῶν ἤδη στραφέντων εἰς τὸ πεκοιλίον ἐδαπάνησαν, τίκεται
 DE IN REM VERSO. ἔνθα δὲ τὰ δανεισθέντα αὐτοῖς καὶ
 μῆπω στραφέντα εἰς τὸ πεκοιλίον εἰς πρᾶγμα τοῦ πατρὸς
 ἐδαπάνησαν οἱ ὑπεξούσιοι, τότε εἰ μὲν τὸν πατέρα μόνον ἢ
 χρεῖα ἔωρα, οὐ περιεργύζομεν τὴν τῶν ὑπεξουσίων διάθεσιν,
 ἀλλὰ^{σ)} αὐτόθεν δίδομεν τὴν DE IN REM VERSO^{τ)} τοσοῦτον,
 ὅτι κἄν δόσανδι ἀνεῖμο καταβάλλῃ δανειστῇ τοῦ πατρὸς τὰ
 δανεισθέντα αὐτῷ καὶ μῆπω στραφέντα εἰς πεκοιλίον ὁ ὑπεξού-
 σιος, τίκεται^{υ)} DE IN REM VERSO. ἔνθα δὲ περὶ κοινήν
 δεδασμένην χρεῖαν, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἢ EX EVENTU^{φ)} ἦτοι ἐξ ἀπο-
 φασίως καὶ ἀποτελέματος γενομένην κοινήν (τὴ γὰρ ὅτι τὴν
 οἰκίαν ἐπροκίωσαν οἱ ὑπεξούσιοι θυγατέρα, ἢ καὶ τῷ ἐπερω-
 τήσαντι αὐτοῖς καὶ τὸν πατέρα χρεὸς κατέβαλον, καὶ τὰ ἐν
 τῆς ἐπερωτήσεως περιέλιθῃ εἰς τὸν πατέρα), ἐπὶ τούτων τῶν
 θεμάτων, τουτέστι ἐνθα περὶ κοινήν ἐδαπάνησιν χρεῖαν ὁ
 ὑπεξούσιος τὰ δανεισθέντα καὶ μῆπω στραφέντα εἰς τὸ πε-
 κοιλίον, τότε πολλὰς ἐν τῆς διαθέσεως τοῦ ὑπεξουσίου κρῖ-
 νεται τὸ βέρον, καὶ ἢ περὶ τούτων διαιρέσεις ἐξ αὐτῶν
 δεικνύται τῶν ὑποκειμένων τῷ τί. θεμάτων, εἰ τις^{ζ)} ἀκριβέ-
 στερον αὐτῶν ἀνερευνηται τὸ καθ' ἕναστον.

τοῦ ἀνωγ. εἰ γὰρ ἐπὶ τῷ ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, μισθωσῆς
 ἦν... δεσπότην..... [ὡς] βι. [ιθ'] τί. β' διγ. β'.

εἰπὼν ὁ τὸ ἀργύριον [δοῖς]· λάβε ταύτην τὴν βῶλον
 [καὶ] ποιήσον μοι ποιήρια ἐξ οἰουδήποτε ἀργύρου ἐθέλεις,
 ἔδωκε τὴν βῶλον τιμηματος χάριν καταβαλεῖν τῷ οἰκίῃ καὶ
 δεσπότην αὐτὸν ταύτης [ἐποιήσῃς] καὶ εἰκότως τῷ δεσπότη
 προ[σε]πορίσθη ταύτης ἢ δεσποτεία. ὅ[τε] γὰρ^{η)} χρυσοχόω
 ενχον ἐπιτάξω ποιῆσαι μοι δακτύλιον φανεροῦ τ.....^{θ)} εἰ
 μὲν παρόμοιον αὐτῷ τὸ χρυσοῦν καὶ εἶπω ποιήσον μοι τὸν
 δακτύλιον ἐν τούτῳ τοῦ χρυσοῦ, ἢ ὄρωσιν αὐτῷ μισθόν, τότε
 λοκαίων καὶ κοινδοκίων οὐκ ἵσταται μεταξὺ ἐμοῦ καὶ αὐτοῦ·
 εἰ δὲ εἶπω αὐτῷ ποιήσον μοι τὸν δακτύλιον ἐν τοῦ σου χρυ-
 σοῦ, τότε πρῶτως καὶ ἀγορασία ἐστὶ τὸ συνάλλαγμα, καὶ ὅπερ
 ἂν ὁ ἐπιτάξας παροίχη, τοῦτο λόγῳ τιμηματος παρεσχημέναι
 δοκεῖ, ὡς ἐν τῷ κδ τί.^{ι)} τῆς γ' τῶν ἴστ. καὶ ὡς ὁ γαῖος ἐν
 τῷ η' βι. τοῦ παρόντος συνταγματος τί. β' διγ. β' φησί.

διὰ τοῦτο δὲ κατέχεται^{κ)} ὁ δεσπότης ἐπὶ τοῦ προκειμένου
 θέματος τῆ δε ἐν ἔμῃ βέρον, ἐπειδὴ σκοπὸν^{λ)} εἶχεν ὁ οἰκίης

mino: [non autem si pro domino solverit] donandi
 animo: tunc enim de in rem verso actioni lo-
 cus est.

Si servo meo argentum credidisti, ut tibi ex
 L. 7. §. 2. quolibet argento pecula faceret, mox factis iis de-
 cessit, non ideo, quod ea vindicare possum, de in
 rem verso adversus me actionem habes.

In rem versum est, quod ad funus erogaverit, §. 3.
 quod ad dominum pertinebat.

Vertunt autem filii in res patrum aut ea, quae iam in
 peculium conversa sunt, aut illico, quae his credita et
 necdum in peculium conversa sunt. [Et si quidem, quae
 iam in peculium conversa sunt,] filii in rem patris ver-
 tant, tunc ex ipsorum filiorum affectu versum diudica-
 tur, sive donandi animo, sive contrahendi animo, hoc
 est ut sibi patrem naturaliter obligarent, impensam fe-
 cerint. Et si quidem donandi animo impenderit, quae
 iam in peculium versa erant, de in rem verso actio
 non nascitur, si vel causa, in quam impenderit, ad so-
 lum patrem spectaverit: veluti si filii creditori ipsius
 patris solverint. Sin contrahendi animo impensam fe-
 cerint, licet ex his, quae iam in peculium versa erant,
 erogaverint, de in rem verso competere faciunt. Sin
 autem ea, quae ipsis credita et nondum in peculium
 conversa erant, filii in rem patris verterint, tunc, si
 causa ad patrem spectet, in animum filiorum non in-
 quirimus, sed confestim de in rem verso actionem da-
 mus: adeo, ut, etsi donandi animo filius ea, quae ipsi
 credita, nondum autem in peculium conversa erant,
 creditori patris solverit, de in rem verso actio competat.
 Si vero in causam communem impensum est, sive ab
 initio sive ex evento communis facta sit (quid enim?
 si filiae suae filiifamilias dotem dederint, vel ei, qui ab
 ipsis et a patre stipulatus esset, debitum solverint, et
 stipulatio ad patrem respiciat), his casibus, hoc est si
 filius in causam communem impenderit, quae ei credita
 nondum autem in peculium versa erant, tunc nonnun-
 quam ex affectu filii versum diudicatur, et distinctio,
 quae in his adhibenda est, ex ipsis thematicis huius
 tituli apparet, si quis singula accuratius inspexerit.

52. Anon. [ad L. 7 §. 2 verb: ἐξ οἰουδήποτε ἀργύρου.]
 Nam si ad hoc, ut ex ipso faceret, conductio erat.....
 ut lib. XIX tit. 2 dig. 2 [§. I].

53. [Steph. ad L. 7 §. 2 verb: ἐὰν quolibet ar-
 gento]. Qui argentum dat, si dicit: sume hanc mas-
 sam et fac mihi pocula ex quocunque argento volueris,
 eam massam pretii gratia servo dare videtur eumque do-
 minum eius efficit, et consequenter dominium eius domino
 acquisitum est. Nam si aurifici iniunxero, ut mihi anulum
 faceret certi [ponderis], siquidem aurum ei dederim et
 dixerim: fac mihi anulum ex hoc auro, vel mercedem
 ei statuerim, locatio conductio inter me et eum contra-
 hitur; si vero dixerim ei: fac mihi anulum ex tuo
 auro, emptio venditio contrahitur, et quocunque prae-
 stiterit, qui opus mandavit, hoc pretii nomine praestit-
 tisse videtur, ut tit. 24 [§. 4] lib. III Inst. et ut Gaius
 lib. VIII huius partis tit. 2 dig. 2 [§. I] dicit.

54. [Steph. ad L. 7 §. 3]. Propterea hoc casu do-
 minus de in rem verso tenetur, quia servus hoc animo

170) Videtur aliquid excidisse; puta: οὐ μὴν εἰ καταβάλλῃ ὑπὲρ τοῦ δεσπότην ὄλωγ.

ο) Sic Cod.; lege: καὶ ἔνθα μὲν τὰ ἤδη στραφέντα εἰς
 τὸ πεκοιλίον δαπανήσῃς.
 ρ) Expl. fol. 147. 142. Inc. fol. 20. 15.
 σ) Legebam: πολλοῖς.
 τ) Cod. οὐ τίκετ.
 υ) Cod. ΚΜΤΟ.
 φ) Cod. ἦντε.
 η) Forte σταθμοῦ vel ποσοῦ legendum est.
 θ) Cod. κδ' διγ. τί.
 ι) Cod. οὐ κατέχεται. Suspicio est, quaedam excidisse,

de quo videas etiam notam seq. Nimirum Codex haec verba:
 διὰ τοῦτο δὲ οὐ κατέχεται κτλ. uno tenore praecedenti scholio
 addit, quamquam sequentia non ad L. 7 §. 2, sed ad L. 7 §. 3
 pertineant. Crediderim igitur, praecedenti scholio quaedam
 accessisse, puta: διὰ τοῦτο δὲ οὐ κατέχεται ὁ δεσπότης ἐπὶ
 τοῦ προκειμένου θέματος τῆ δε ἐν ἔμῃ βέρον, ἐπειδὴ σκοπὸν
 —. et deinde novum scholium ad L. 7 §. 3 similiter
 incepisse διὰ τοῦτο δὲ κατέχεται κτλ. Quorum verborum
 similitudine librarius turbatus est.
 κ) Codex addit: ἐπεὶ σκοπὸν.

L. 7. §. 4. Ἐὰν κληρονομίαν ἀνήκουσάν σοι ἀγοράσω παρὰ
D. XV. 3. τοῦ δούλου σου, καὶ ἢ συλλογίσωμαι εἰς τὸ τίμημα
τὸ χρεωστούμενόν μοι παρ' αὐτοῦ ἢ καταβάλω δανει-
σταῖς, καὶ ἐκδικήσῃς¹⁷¹⁾ παρ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν,

βέρσον ποιῆσαι, τὸ δὲ βέρσον ἐκ τοῦ σκοποῦ [καὶ] τῆς δια-
θέσεως τοῦ ὑπεξουσίου κανονίζεται, ὡς ἔστι μὲν καὶ ἀλλα-
χόμενον μαθεῖν, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ τέλους τοῦ παρόντος διγ.
τοῦτο δὲ λέγω καὶ τὸ γ) βέρσον ἐκ τῆς τοῦ ὑπεξουσίου κινή-
σεως, εἰ καὶ μὴ τὰ στραφέντα ἐν πεκουλίῳ ἀλλὰ τὰ δα-
νεισθέντα αὐτῷ περὶ τινος²⁾ χρεῖαν ἐδαπάνησε, ὅτε ἢ χρεῖαν,
πρὶν ἢ ἢ δαπάνη γέγονεν, οὐ τὸν πατέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ
αὐτὸν τὸν ὑπεξουσίον [ἐώρα] οἶον ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου³⁾
θέματος· τὸ γὰρ προκειμένον τὴν τοῦ ὑπεξουσίου θυγατέρα
καὶ αὐτῷ συναλλάττει τῷ ὑπεξουσίῳ [καὶ τῷ] πατρὶ καὶ
τῷ πάτρῳ καὶ πάντες ἐπιτ..... εἰρημέν... θε-
ματ... ἐνθα τὴν κληρονομίαν ὁ οἰκέτης τὴν εἰς αὐτὸν κατανε-
χθεῖσαν ἐπώλησεν, οὐ μόνον τὸν δεσπότην, [ἀλλὰ καὶ τὸν
οἰκέτην ὁ]ρῶ τὸ γενόμενον ἐπὶ τῇ πράξει συνάλλαγμα, τοῦτο
μὲν τῶν νερεδιταρίων χρεῶν ὑπὸ τοῦ τῆς κληρονομίας ἀγο-
ραστοῦ καταβληθέντων, τοῦτο δὲ καὶ τοῦ πεκουλιάρχου χρεῶς
κομπεσσατευθέντος εἰς τὸ τίμημα τῆς ἀγο[ρα]σθείσης κληρο-
νομίας. τότε οὖν, ὡς εἶπον, ἐκ τῆς τοῦ οἰκέτου διαθέσεως
κινήσῃ τὸ βέρσον, ὅτε μὴ μόνον τὸν πατέρα ἢ τὸν δεσπότην
ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ὑπεξουσίον ὁρῶ τὸ πραγματοποιηθέν, εἰ καὶ
μῆπω στραφέντα εἰς τὸ πεκούλιον ὁ ὑπεξουσίος περὶ τὴν κοινήν
ἐδαπάνησε χρεῖαν. εἰ γὰρ μόνον τῷ δεσπότην ἀποδοῖε τὸ πρακ-
τόμενον⁴⁾, ὡς ἐνθα δανειστῇ τοῦ δεσπότην κατέβαλεν ὁ οἰκέ-
της, τὸ [τε] διάστινον, καὶ εἰ μὲν τὰ ἤδη στραφέντα ἐν πεκου-
λίῳ, πάλιν ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ καταβάλλοντος κινήσῃ τὸ
βέρσον, καὶ τότε τὴν δὲ ἐν ἡμέρᾳ βέρσο χωρὶν ἔχειν εἶπε, ὅτε
ὡς⁵⁾ νεγότηα χειρίζων τοῦ δεσπότην ἦτοι ὡς βουλομένου αὐτὸν
[φυσικῶς] ἔνοχον ἔχειν κατέβαλεν ὁ οἰκέτης. εἰ δὲ τὰ μῆπω
στραφέντα ἐν πεκουλίῳ, ἀλλὰ τυχόν δανεισάμενος καὶ.....
...⁶⁾ ὡς εἶπον ἐν πεκουλίῳ ταῦτα κατέβαλε δανειστῇ τοῦ
δεσπότην ἢ καὶ αὐτῷ παρέδωκε τῷ δεσπότην⁷⁾, τότε καὶ δό-
νανδι ἀνεῖμο τὴν τοιαύτην μεταβολὴν ἐποίησατο, χωρὶς τῆς
βέρσο. τοῦτο γὰρ ἔγνωσεν ἐν τῷ ε καὶ ζ⁸⁾ διγ. καὶ μὴ ἐναν-
τιωθῆσθαι σοὶ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ ι διγ. ἐνθα τοῦ ὑπεξουσίου τὸ
πατρικὸν ἐπερωτηθέντος χρεῶς καὶ ἐναχθέντος ἐκ τῆς διαθέ-
σεως αὐτοῦ τοῦ ὑπεξουσίου παιδὸς ὁ πατριάρχος ἐξετάζει τὸ
βέρσον. καὶ ἐκεῖσε γὰρ οὐ δανεισάμενος ὁ ὑπεξουσίος ἐδανά-
νησε αὐτοῦ τὸ πεκούλιον⁹⁾, ἀλλὰ ἔνοχον κατέστησεν αὐτὸν
καὶ ἐμείωσεν αὐτοῦ τὸ πεκούλιον, καὶ δοκεῖ πως ἐκ τοῦ
οἰκέτου προ... ου¹⁰⁾ τινὰ δαπάνησαι περὶ τὸν πατέρα· εἶπον
δὲ σοὶ, ὅτι ἐνθα ἐκ τοῦ πεκουλίου δαπάνη περὶ τὸν πατέρα
ὁ ὑπεξουσίος, ἐκ τῆς διαθέσεως αὐτοῦ τὸ βέρσον κανονίζεται·
πρὸς δὲ τούτοις ἐπὶ τοῦ εἰρημένου θέματος ἐπερωτηθεὶς ὑπὲρ
τοῦ πατρὸς καὶ ἐναχθεὶς, οὐχ ὡς δεφένωσθαι αὐτοῦ ἀλλ' ὑπὸ τῆς
ἐξτιπουλάτου σου νόμῳ, οὐκ ἠλευθέρωσεν αὐτόν.

ἄνωγ. ἀνάγρ. τὰ περὶ τῶν ἰδεβίτας δοθέντων διγ. γ'
θ. β, καὶ περὶ δανείου θ. ε' τοῦ αὐτοῦ διγ.

εἰ γὰρ καὶ ὁ οἰ... υρω... καὶ ἄπερ ἐξ αὐτοῦ κα...
τεο... ἐν... ἐκ... μα δοκεῖ...
... καὶ οὕτως ἐπ... πει περιελθεῖν ἀλλ' οὖν...
... ρισμ... περιελθόντα... ἢ προαιρέσει
... αν... εἰ γὰρ τοῦτο... θ... πὸ τοῦ
πεκουλίου καὶ οὐκ εὐθείας παρήγγε ὁ οἰκέτης τῷ δεσπότην,
διασπίζοντες λέγομεν, ὅτι εἰ μὲν δονανδι ἀνεῖμο, DE IN REM
VERSO κατέχεται ὁ τοῦ οἰκέτου δεσποτῆς τῷ δαδωκότι τὸν
ἀργυρον.¹⁾

κυρ. τὸ τὰ εἰς κηδείαν ἀνήκουσαν τῷ δεσπότην δαπανῆσαι
βέρσον ἔστιν.

κυρ. ἐὰν κληρονομίαν πωλήσῃ μοι δούλος σου καὶ κατα-
βάλω τοῖς δανεισταῖς, εἶτα ταυτην ἀφέλῃς, κινῶ δὲ ἐν ἡμέρᾳ

Si hereditatem ad te pertinentem a servo tuo
emero, et aut cum pretio computavero, quod ille mihi
debebat, aut creditoribus solvero, si eam hereditatem
a me abstuleris, adversus te de in rem verso actio-

fuit, ut verteret, versum autem ex consilio et animo
eius, qui sub potestate est, diiudicatur, ut passim disci
potest, maxime vero ex fine huius dig. Hoc autem dico
et versum ex animo eius, qui sub potestate est, dii-
dico, etiamsi non quae iam in peculium versa sunt, sed
quae ei credita sunt, in aliquam causam impenderit, si
quidem ea causa, antequam impensa fieret, non ad pa-
trem solum, sed et ad ipsum filium spectaverit, ut them...
[§. 5]; nam filiam filii familias dotem accipere et ipsius
filii et patris et avi interest.....
..... si hereditatem sibi delatam ser-
vus vendidit, non solum ad dominum, sed et ad servum
contractus venditionis spectat, tum si debita hereditaria
ab emtore hereditatis solvantur, tum si debitum pecu-
liare cum pretio emtae hereditatis compensatur. Tunc
igitur, ut dixi, versum ex animo servi diiudico, si non
solum ad patrem dominumve quod gestum est spectat,
sed etiam ad eum ipsum, qui sub potestate est, etiamsi
is ea, quae nondum in peculium versa sunt, in causam
communem impenderit. Si vero ad solum dominum
pertineat, quod gestum est, veluti si creditori domini
servus solverit, tunc distingue, et siquidem ea solvit,
quae iam in peculium conversa erant, rursus ex con-
silio eius, qui solvit, versum diiudico, et tunc de in rem
verso actionem dic locum habere, si tamquam negotia
domini gerens sive hac mente, ut eum naturaliter sibi
obligatum haberet, servus solverit. Sin autem ea, quae
nondum in peculium versa erant, sed ea quae credita
accepti et [nondum], ut dixi, in peculium [verit], cre-
ditori domini solverit vel ipsi domino praestiterit, tunc,
etiamsi donandi animo numeraverit, de in rem verso
actioni locus est. Hoc enim didicisti dig. 5 et 7 (?). Nec
adversetur tibi, quod dig. 10 [§. 2] dicitur, ubi Papinia-
nus, quum a filio quis stipulatus esset, quod pater de-
beret, eumque convenisset, ex affectu ipsius filii familias,
an versum sit, examinat. Ibi enim filius, [quamvis] non
ex peculio, postquam mutuum pecuniam sumsit, erogav-
erit, tamen se obligavit et peculium suum minuit, et
quasi ipse ex sua [persona] circa patrem aliquid erog-
are videtur: atqui dixi tibi, si filius ex peculio suo
circa patrem quid erogaverit, ex affectu eius versum
definiri; praeterea in dicta specie filius, qui pro patre
promisit et conventus est, non tamquam defensor eius
sed ex stipulatu proprio nomine, eum neutquam li-
beravit.

55. *Anon.* [ad l. 7 §. 1]. De his, quae indebite praes-
tantur, lege dig. 3 them. 2, et de mutuo them. 6 eius-
dem dig.

56. [*Steph. ad l. 7 §. 2.*] Nam et si — — — — —
— — — — — ex peculio et non directe servus domino
praestitit, tunc distinguimus, dominum servi de in rem
verso ab eo, qui argentum dedit, conveniri, si donandi
animo.....

57. *Cyr.* [l. 7 §. 3]. Si in funus impenderit, quod
ad dominum pertinet, versum est.

58. *Cyr.* [l. 7 §. 4]. Si hereditatem servus tuus
mihi vendiderit et creditoribus solvero, postea eam mihi

171) Cod. ἐκδικήσας.
γ) Cod. ὅτι.
α) Cod. τὴν.
1) Malim ἔκτου. Verbum προκειμένου per abbreviationem
scribi solet, ut permutatio facilis sit.
b) Legeram. τότε τὰ.
c) Cod. ὅτι δ.
d) Forte μίπω λαβών.

ε) Cod. δανειστῇ.
f) An ε';
g) Haec corrupta esse facile intelligitur. Forte sic scri-
bendum: εἰ καὶ οὐ δανεισάμενος — ἐδαπάνησεν ἐκ τοῦ πε-
κουλίου.
h) Vel προσώπου, vel πεκουλίου legerim.
i) Nempe exciderant nonnulla.

ἔχω κατὰ σοῦ τὴν ἀγωγήν ὡς δαπανήματος γενομένου¹⁷²), ἐὰν μέντοι γνώμῃν ὁ δοῦλος εἶχεν αὐτὰ εἰς τὰ τοῦ δεσπότου στρέψαι· ἄλλως γὰρ ἢ περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγή οὐκ ἀρμόζει.

Ἐὰν¹⁷³) ὡς πράττων τῷ πατρὶ μου δανεισθῆμαι καὶ προικίσω¹⁷⁴) τὴν θυγατέρα μου, δαπάνημά ἐστιν.

ἦ. PAUL. Τὸ αὐτὸ, κἂν ἀδελφὴν ἢ ἕξ ἄλλου ἀδελφοῦ ἐγγόνην τοῦ πατρὸς μου προικίσω· κἂν ὁ δοῦλος δανεισάμενος προικίσῃ τὴν θυγατέρα τοῦ δεσπότου.

Θ'. IAVOLE. Εἰ μέντοι προικίζειν ὁ πατὴρ οὐκ ἤμελλεν, οὐκ ἔστι δαπάνημα.

βερσο· εἰ δὲ καὶ ἀντὶ τιμῆματος χρέος παραχωρήσω τῷ δούλῳ, ἔχω δε IN REM VERSO, [εἰ κ]αὶ νεγότηα χειρίζων τοῦ δεσπότου ἐπώλησεν.

σ τε φ. τοῦτο ἐκ προαιρέσεως καὶ μὴ ἐξ ἀνάγκης νοήσεις. εἰ γὰρ καὶ ἐλεύθερος ἦν ὁ τὴν κληρονομίαν αὐτῷ πωλήσας, οὐδὲ οὕτω ἀνάγκη εἶχε τοῖς κληρονομοῦσι δανεισταῖς ἀποκρίνεσθαι. κληρονομίας γὰρ πιπρασομένης ὁ πράτης ἐναγεται καὶ ἔχει κατὰ τοῦ αγοραστοῦ τὴν ἐξ βενδίτου, ἢ τὴν ἐξ τιπολλάτου, εἰ ἔτυχεν αὐτὸν ἐπερωτήσας περὶ ὧν ὡς εἰκὸς προφάσει τῆς κληρονομίας ἐναγόμενος καταβάλλῃ, ὡς ἀνήκεται βι. δ' τοῦ κωδ. τί. λθ' διητ. β'. πλὴν εἰ μὴ ὁ φίσκος εἴπῃν ὁ τὴν κληρονομίαν πωλήσας· τότε γὰρ [ὁ] ἀγο[ρα]στής ὀφείλει τοῖς κληρονομοῦσι ἀποκρίνεσθαι δανεισταῖς, ὡς ἢ α' τοῦ εἰρημένου βι. καὶ τί. διάταξις φησὶν.

σ τε φ. κἂν τὰ μάλιστα μηδὲν τοῖς κληρονομοῦσι κατέβαλον δανεισταῖς ἐγὼ ὁ τῆς κληρονομίας δανειστής¹).

τοῦ ἀνων. μέχρι τοῦ ποσοῦ τοῦ πεκουλίου, ὡς διγ. ι' θε. θ'.

περιήλθε γὰρ εἰς σέ, ὅπερ ἀνάγκη εἶχες διδοῦναι μοι νοῦντι κατὰ σου²) δε πεκουλίο προφάσει τῶν χρεωστηθέντων μοι πρότερον ἐπὶ³) τοῦ οἰκέτου.⁴)

σῆ. ὅτι πανταχοῦ πρὸς τὸ χάριον γενέσθαι τῆ δε ἰν ὅμ βέρσο δεῖ τὸν δεσπότην ἀπὸ σπουδῆς καὶ γνώμης τοῦ οἰκέτου πλουσιώτερον εἶναι.

τοῦ ἀνων. εἰ δὲ καὶ πεκουλιωρῶς ἐξ ἀρχῆς δανεισθῆται καὶ⁵) ὑστερον αὐτὰ εἰς τὰ τοῦ δεσπότου στρέψαι, βέρσον ἐστὶ, ὡς διγ. γ' θε. β'.

κυοίλλ. εἰ υἱὸς δανεισάμενος δῶ προῖκα ὑπὲρ τῆς ἐαντοῦ θυγατρὸς νεγότηον χειρίζων τοῦ πατρὸς, βέρσον ποιῶ. τὸ αὐτὸ κἂν ὑπὲρ ἀδελφῆς αὐτοῦ ἔδωκεν, ἢ ὑπὲρ ἐγγόνης τοῦ πατρὸς ἐξ ἄλλου υἱοῦ, κἂν δοῦλος [ὑπὲρ θυγατρὸς τοῦ δεσπότου]· εἰ μὴ ἄρα οὐκ ἠπιεῖ⁶) προικίζειν αὐτὴν ὁ πατὴρ.

ἐπειδὴ γὰρ ἀνάγκη ἔχει καὶ ὁ πάπιος προικίζειν καὶ⁷) τὴν ἐγγόνην, ὑπεξουσίαν δηλονότι τυγχάνουσιν καὶ κληρὸν ἀγροῦσιν γαμοῦ, ὡς μαρτυροῦν ἐν τῷ δε σπονσαλίβους μονοβιβλ. τί. β' διγ. ιθ' φησὶν, εἰκότως ὁ υἱὸς ὁ δανεισάμενος καὶ τὴν ἐαντοῦ θυγατέρα προικίσας εἰσάγει τὴν δε ἰν ὅμ βέρσο κατὰ τοῦ πατρὸς, ἐν ᾗ δηλονότι καὶ ὑπεξουσία ἦν ἢ ἐγγονῆ καὶ κληρὸν ἠγε γάμου, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ ἡμεῖς ὁ υἱὸς ὡς νεγότηον χειρίζων τοῦ οἰκέτου πατρὸς, πάπιον δὲ τῆς κόρης, τὴν προῖκα ἐπιπέδωκός, ὡς ὁ νομικός φησὶν· ἐπειδὴ γὰρ κοινή ἐστὶν ἡ αἰτία, εἰκότως ἀνταυθὰ πάλιν ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ ὑπεξουσίον τὸ βέρσον σκοπεῖται.

εἶπον γὰρ σοι καὶ ἐν τῷ προλαβόντι διγ. ὅτι ἀνάγκη ἔχει καὶ τὴν ἐγγόνην καὶ τὰς ἐφεξῆς, ὑπεξουσίας μόντοι τυγχάνουσας αὐτῶ.

τί γάρ; ὅτι εὐπορος ἦν ὁ πατὴρ καὶ⁸) παρεκλήτετο πολ-

nem habeo: si nimirum servus hoc animo fuit, ut ea in rem domini verteret: alias enim de in rem verso actio non competit.

Si ut patris mei negotium gerens pecuniam mutuatus pro filia mea dotem dederō, in rem versum est. L. 7. §. 5. D. XV. 3.

VIII. Paul. Idem est, si pro sorore vel nepte patris mei ex alio fratre dotem dederō: et si servus mutuatus pro filia domini dotem dederit. L. 8. D. eod.

IX. Iavole. Si vero pater dotem daturus non fuit, in rem versum non est. L. 9. D. eod.

abstuleris, de in rem verso ago: sed et si pretii loco servo debitum remisero, de in rem verso actionem habeo, si nimirum tamquam negotia domini gerens vendidit.

59. Steph. [ad l. 7 §. 4 verb: creditoribus pecuniam solvero]. Scilicet sponte, non ex necessitate. Nam et si liber hereditatem ei vendidisset, ne tum quidem necesse haberet creditoribus hereditariis respondere. Etenim hereditate vendita venditor convenitur et adversus emptorem ex vendito agit, vel ex stipulatu, si ab eo stipulatus sit redditum iri, quae forte conventus hereditatis causa soluturus sit, ut relatum est lib. IV Cod. tit. 39 const. 2. Nisi forte fiscus sit, qui hereditatem vendidit: tunc enim emptor creditoribus hereditariis respondere debet, ut const. I dicti lib. et tit. dicit.

60. Steph. [ad l. 7 §. 4 verb: licet nihil solvi]. Licet nihil creditoribus hereditariis solverim ego, qui hereditatis [emptor] sum.

61. Anon. [ad l. 7 §. 4]. Peculio tenus, ut dig. 10 them. 9.

62. [Steph. ad l. 7 §. 4 verb: ad dominum pervenit]. Nam pervenit ad te, quod mihi praestare necesse habuisses, si de peculio tecum egissem ob ea, quae prius a servo mihi fuerant debita.

63. [Steph. ad l. 7 §. 4 verb: nisi hoc animo gesserit]. Nota semper, ut de in rem verso actioni locus sit, dominum studio et consilio servi locupletiores esse oportere.

64. Anon. [ad l. 7 §. 4]. Sed et si initio peculiariter mutuatus sit, et postea in rem domini vertat, versum est, ut dig. 3 them. 2 [§. 1].

65. Cyrill. [l. 7 §. 5 l. 8. 9]. Si filius pecuniam mutuatus pro filia sua dotem dederit quo negotium patris gereret, versum est. Idem est, si pro sorore sua dederit, vel pro nepte patris ex alio filio, vel si servus pro filia domini: nisi forte pater dotem non erat daturus.

66. [Steph. ad l. 7 §. 5 verb: quatenus avus]. Quia nimirum etiam avus neptem, quae sub potestate eius constituta et viri potens est, dotare necesse habet, ut Marcellianus lib. singulari de sponsalibus tit. 2 dig. 19 dicit, ideo filius, qui pecuniam mutuatus filiam suam dotavit, de in rem verso actionem adversus patrem inducit, si nimirum neptis in potestate et viri potens fuerit, insuper si filius tamquam negotium patris sui, sive avi puellae, gerens dotem dederit, ut iureconsultus dicit: nam quum communis causa sit, convenienter etiam hoc casu rursus ex animo filifamilias versum definitur.

67. [Steph. ad l. 8 verb: nihil interesse]. Nam dixi etiam superiori dig., [avum dotare debere] et neptem et quae deinceps sequuntur, si in potestate eius sint.

68. [Steph. ad l. 9]. Quid enim, si pater locuples

172) Expl. fol. 20. 15. Inc. fol. 125. 122.

173) Glossa interlin: ἀνάγκη. τὰ ἐξῆς καὶ δύο διγ.

k) Cod. κερβύρασι.

l) Lege ἀγοραστής.

m) Cod. της.

n) Cod. ἐπέρο.

o) Expl. fol. 20. 15. Inc. fol. 125. 122.

174) Glossa inter lineas: βι. ιβ' τί. . . διγ. ζ' θεμ. ζ'.

p) Cod. ἦ.

q) Legendum: ἤμελλε.

r) Dele. Nisi forte scribendum sit: καὶ τὴν ἐγγόνην καὶ τὰς ἐφεξῆς. Cf. schol. 67.

s) Forte ὅτι ἔμπορος ἦν ὁ πατὴρ ἢ παρ.

- L. 10. pr. §. 1—3. D. XV. 3. *Ἴ. Ὑλπι.* Ἐάν ἐγγυησάμενος ὁ παῖς τὸν πατέρα καταβάλλῃ, δαπάνημά ἐστιν· ἐλευθεροῖ γὰρ αὐτὸν, ὡσπερ καὶ διεδικιῆσας αὐτὸν καταδικασθῆ· ὑποδεγόμενος γὰρ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐλευθεροῖ αὐτὸν ἢ ὑπὲρ χρόνος ἁπολογίῃ μὴ ὀλομύχιος¹⁷⁵. εἰ δὲ καὶ εἰς τὴν περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγὴν διεδικιῆσει τὸν πατέρα, καὶ πρὶν ἢ καταδικασθῆ ὀνόματι τοῦ πατρὸς, δαπάνημά ἐστιν ἕως τοῦ ποσοῦ τοῦ πεκουλίου, καὶ¹⁷⁶ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγὴν ἐνάγεται τῇ περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγῇ.
- §. 4. Καὶ μέρος τῶν δοθέντων δύναται γίνεσθαι δαπάνημα.
- §. 5. Ἐπὶ τῆς περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγῆς τόκος ἀνεπερώητος οὐκ ἀπαιτεῖται. εἰ μὲντοι πραγματεῖαν

λέκεις δίχα προὐκὸς ἐδοῦναι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν ἐγγονήν.

τοῦ ἄνων. τουτέστιν εἰ ἄπορεῖ, ἐπὶ προκίβειν ἀναγκάζεται, ὡς βι. κγ' τί. β' διγ. ιθ', καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπίστασιν, ὡς ἢ περὶ ἐξηρεδάτων ὅβ' νευρα.

— — εἰ καὶ δεφενδεῖων αὐτὸν, ἢ ἐπερωτηθεὶς ὑπὲρ αὐτοῦ μὴ δόναδι ὄνιο, ἐναχθῆ. εἰ δὲ καὶ τῇ δε πεκουλίου μέλλουσα ἐνάγεσθαι αὐτὸν ἐδεφένδενον, εὐθύς μετὰ προκίβειν ἵπεται δε ἢ ἕμ βέσσο ὡφέλιμα, ὅτι πᾶν παρελθὼ ὁ χρόνος τῆς δε πεκουλίου, ἀνείται.

ὡσπερ καὶ πρὸ καταδίκης καλῶς ἀνείται κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ δε ἢ ἕμ βέσσο τοῦτο γὰρ καὶ ὁ οὐλιανός φησιν ὑποκινῶν. σῆ. δὲ ὅτι κατὰ τοῦ δεφένδορος προκίβειν ἐλευθεροῖ τὸν πρωτότυπον, οἰαδὴ τῆς ἀγωγῆς εἰς τὸ δικαστήριον καταφερομένης· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἰουδικαίαν οὐλοὺν δίδωσιν ὁ δεφένδορος.

τοῦ ἄνων. σῆ. ὅτι ὁ δεφένδεῖων τινὰ ἐλευθεροῖ αὐτὸν ἀπὸ τῆς προκαίρωσεως. τοῦτο δὲ πρὸς παλιότητα. εἴρηται δὲ καὶ βι. μζ' τί. β' διγ. κθ' ὅτι διὰ προκαίρωσεως ἔστι νομβιῶν.

ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἐνταῦθα δοκεῖ ἀπὸ τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ διαπαντὸς περὶ τὸν πατέρα, δι' ἃν ἔχορον καθίστηται ἐναντὸν καὶ βαρύνει ἐαυτοῦ τὸ πεκουλίον, εἰκότως τὴν διαθήσαν αὐτοῦ σκοποῦμεν καὶ ἐξ αὐτῆς τὸ βέσσον κινουόμεν. ὅτι γὰρ συντελὼν εἴπω, εἰ μὲν ἐκ τοῦ πεκουλίου διαπαντὸς περὶ τὸν πατέρα ἢ τὸν δεσπότην ἢ ὁ υἱὸς ἢ ὁ οἰκέτης, ἐκ τῆς διαθήσεως αὐτοῦ δίδεται ἢ δε ἢ ἕμ βέσσο, εἴτε τὸν πατέρα μόνον εἴτε αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα εἴωρα ἢ χρονία, περὶ ἣν ἢ δαπάνη γεγένηται· εἰ [δὲ] μὴ τὰ ἤδη συμφέροντα ἐν πεκουλίῳ ἀλλὰ τὰ δανεισθέντα αὐτῷ περὶ τὸν πατέρα ἢ τὸν δεσπότην ἐδαπάνησε, τότε εἰ μὲν ἑκάτερον, τουτέστι τὸν ὑπεξουσίον καὶ τὸν πατέρα, [ἢ χρονία εἴωρα], τότε πάλιν ἐκ τῆς διαθήσεως τοῦ ὑπεξουσίου, τουτέστι εἰ μὴ δόναδι ἄνιο ὡς αὐτὸν ἄρον ἀπαλλάξαι βουλόμενος ἐδικιῆσας, δίδεται δε ἢ ἕμ βέσσο· εἰ δὲ μόνον εἴωρα τὸν δεσπότην ἢ τὸν πατέρα ἢ χρονία, περὶ ἣν ἢ δαπάνη γεγένηται, τότε καὶ δίχα τῆς τοῦ ὑπεξουσίου διαθήσεως, τουτέστι πᾶν δόναδι ἄνιο τὴν διαθήσαν ἐπαίχεται, δίδεται ἢ δε ἢ ἕμ βέσσο.

σῆ. ὅτι καὶ τῆς δε πεκουλίου προκαίρωσεως κατὰ δεφένδορος ἐλευθεροῦται ὁ πατήρ, πᾶν ὁ υἱὸς ἔστιν ὁ δεφένδορος ὑποδεξάμενος ὀνόματι τοῦ πατρὸς τὴν δε πεκουλίον, καὶ καταχεται ὁ πατήρ τῇ δε ἢ ἕμ βέσσο. ἐνάγεται δὲ καταδικασθέντος τοῦ ὑπεξουσίου δεφένδορος ἰουδικαίαν. δ¹) δὲ ἐπὶ βέσσου τόκος ἀνεπερώητος οὐκ ἀπαιτεῖται.

κυρ. καὶ εἰς μέρος ἀνείται δε ἢ ἕμ βέσσο. πρὸς τὴν δαπάνην τοκὸς οὐκ ἀπαιτεῖται ὁ δεσπότης, εἰ μὴ ἐπερωτηθῆσαν. εἰ μὲντοι ὡς νεγῶντων αὐτοῦ χειρίζων ὁ δανειστής ἐδάναζε τῷ δούλῳ, ἀπαιτεῖ τόκους διὰ τῆς νεγῶντων γεσίτου.

X. *Ulp.* Si filius pro patre fideiusserit et solverit, in rem versum est: nam liberat eum: quemadmodum et si suscepta eius defensione condemnatus fuerit: nam quum iudicium pro eo suscipit, liberat eum: vel si pro debito promisit non donandi animo. Sed et si de peculio actionem quasi defensor patris susceperit, tum antequam condemnatus fuerit nomine patris, in rem versum est usque ad quantitatem peculii, tum finita de peculio actione de in rem verso actione convenitur.

Etiam pars eorum, quae data sunt, in rem verti potest.

In de in rem verso actione usurae, si non sint in stipulationem deductae, non exiguntur. Si vero ne-

sit et saepe rogatus sit, ut filiam suam vel neptem sine dote uxorem daret?

69. *Anon.* [ad l. 9]. Hoc est si egeat: alioquin dotare compellitur, ut lib. XXIII tit. 2 dig. 19, et quidem ad modum patrimonii sui, ut Nov. CII (115) de cohereditatis.

70. [*Cyr.* l. 10 pr. — §. 3]. — — et si tamquam defensor eius, vel quum pro eo promississet non donandi animo, conventus sit. Sed et si, quum de peculio conveniretur, eum defenderit, statim post litem contestatam de in rem verso actio nascitur: [cuius sententiae id est] emolumentum, quod iustitui potest, etiamsi tempus de peculio actionis praeterierit.

71. [*Steph.* ad l. 10 §. 1 verb: et sit condemnatus]. Quemadmodum etiam ante condemnationem adversus patrem de in rem verso recte agitur: hoc enim Ulpianus infra dicit. Nota autem, quod lite cum defensore contestata principalis liberatur, quippe actio in iudicium deducta est: ideo etiam defensor iudicatum solvi cavet.

72. *Anon.* [ad l. 10 §. 1]. Nota, quod qui aliquem defendit, a lite contestata eum liberat: hoc enim iure antiquo obtinebat. Sed et lib. XLVI tit. 2 dig. 29 dicitur, litis contestatione novationem fieri.

73. [*Steph.* ad l. 10 §. 2 verb: nisi si donare]. Quum enim etiam hoc casu ex peculio suo pro patre erogare videatur, quippe qui se obligaverit et peculium suum oneraverit, convenienter animum eius spectamus et ex eo versum definimus. Ut enim breviter dicam, si filius vel servus pro patre vel domino ex peculio erogat, secundum affectum eius de in rem verso datur, sive ad patrem solum sive ad ipsum et patrem spectet causa, in quam erogavit: sin autem ea, quae nondum in peculium conversa sed ei credita sunt, circa patrem vel dominum erogaverit, tunc si ad utrumque, hoc est filium et patrem, causa respiciat, tunc rursus secundum affectum filii, hoc est si non donandi animo, ut patrem solum liberaret, erogaverit, de in rem verso datur: si vero causa, ob quam impensa facta est, solum ad dominum vel patrem respiciat, tunc etiam absque affectu eius, qui sub potestate est, hoc est quamvis donandi animo impenderit, de in rem verso datur.

74. [*Steph.* ad l. 10 §. 3. 5]. Nota patrem liberari, si super de peculio actione lis cum defensore contestata sit, etiamsi filius defenderit et nomine patris de peculio actionem susceperit: et teneri patrem de in rem verso. Convenitur autem iudicati actione, si filius defensor condemnatus sit. Nota autem, ob versum usuras non exigi, si non sint promissae.

75. *Cyr.* [l. 10 §. 4. 5]. Etiam de parte agitur de in rem verso. Praeter versum usurae a domino non exiguntur, nisi promissae sint. Si tamen negotium eius generis creditor servus crediderit, negotiorum gestorum actione usuras exigit.

175) Glossa interlin: ἐνάγ. διγ. ζ' θέμ. β'.

176) Glossa interlinearis: ἀνάγ. τὸ τέλος τοῦ δ' (?) διγ. τοῦ β' (?) γ.

1) Legas: σῆ. δὲ διε ἐπὶ κτλ. Nempe haec σημείωσιν ad L. 10 §. 5 continent.

τοῦ δεσπότου πράττων δανείσω τῷ δούλῳ αὐτοῦ μὴ δικοινοῦντι τὰ τοῦ δεσπότου, ἢ ἀγωγῇ¹⁷⁷⁾ ἁρμόζει μοι καὶ [ἐπι] τῷ τόκους.....

Τότε ἁρμόζει¹⁷⁸⁾ ἢ περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγῇ, ὅτε μένει δαπάνημα. εἰ γὰρ κατεβλήθη τῷ δούλῳ ἢ τῷ υἱῷ, πέπναιται μὲν εἶναι δαπάνημα. εἰ δὲ πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν κατεβλήθη τῷ μέλλοντι ἀπόλλειν υἱῷ ἢ δούλῳ, καὶ οὕτως μὲν παύεται δαπάνημα εἶναι, δίδεται δὲ ἢ περὶ δόλου ἀγωγῇ κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ δεσπότου. καὶ ὁ πεκουλιώριος χρωστικῆς ἀπαιτητικῶς καταβάλλον τῷ δούλῳ οὐκ ἐλευθεροῦται.¹⁷⁹⁾

Ἐὰν δαπανῆσαι δοῦλος εἰς τὰ τοῦ δεσπότου εἰκοσι νομίσματα ἢ δανειστῇ αὐτοῦ καταβάλλῃ ἢ τὴν φραμίλιαν αὐτοῦ ἀποθρέψῃ ἢ αὐτῷ καταβάλλῃ τοσαῦτα χρωστικῶν αὐτῷ, οὐκ ἐστὶ δαπάνημα. εἰ δὲ ἦτον ὁ δούλος χρωστικῆς, τὸ περιττὸν δαπάνημά ἐστιν. εἰ δὲ καὶ μὴ τὴν ὄρχην, ἀλλὰ μετὰ τὸ δαπανῆσαι τοσαῦτα χρωστικῆς τῷ δεσπότῃ, παύεται εἶναι δαπάνημα, εἰ καὶ τοσοῦτον ἔχει πεκουλιον, ὥστε οὐκ ἐστὶ καταβάλλῃ αὐτῷ ἢ ἀντιδωρῆσεται αὐτῷ τοσαῦτα, οὐ μὴν εἰ ἀπλῶς δωρησῆται.

τοῦ ἀνων. περὶ τόκων τῆς δεῖν ἡμέμ βέροσ ἀνάγν. βι. κβ. τί. α' διγ. ζ' καὶ διγ. λ' θε. β'.

ση. ὅτι ἐπὶ τῆς νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ καὶ ἀνεπερωτίτως ἐξήρωται τόκος. τοῦτο δὲ ἀνήκεται καὶ ἐν τῷ β' βι. τοῦ κωδ. τί. ιη' διατ. ιη'.

τοῦ ἀνων. ἢ γὰρ νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ καὶ αἱ λοιπαὶ ἀγωγαὶ ἀνεπερωτίτητον ἀπαιτοῦσι τόκον ὁφεικίῳ τοῦ δικαστοῦ, ὡς βι. γ' τί. ε' διγ. ε' καὶ βι. ις' τί. γ' διγ. κδ'.

κνθ. εἰ ἀποδοῖ τι τῷ υἱῷ ἢ τῷ δούλῳ ὁ πατήρ ἢ ὁ δεσπότης, εἰς τὸ βέροσον οὐ κατεχεταί. εἰ δὲ δόλον ἐποίησε, χωρὶς τῆς δε δόλο· καὶ ὁ χρωστικῆς γὰρ, εἰ κατὰ δόλον καταβάλλῃ τῷ υἱῷ ἢ τῷ δούλῳ, οὐκ ἐλευθεροῦται.

ση. ὅτι κἂν κατὰ δόλον ὁ πατήρ ἢ ὁ δεσπότης κατεβάλῃ τῷ ὑπεροσῶν τὸ ἐκ τοῦ βέροσον χρέος, λύεται μὲν καὶ οὕτως ἢ δεῖν ἡμέμ βέροσον, κατεχεταί δὲ τῆς δε δόλο. ση. δὲ καὶ ὅτι εἰάν τις οἰκέτη χρωστικῶν καταβάλλῃ αὐτῷ ἀστυεουμένῳ, οὐκ ἐλευθεροῦται.¹⁸⁰⁾

κνθίλλ. τὸ βέροσον, εἰ χρωστικῆς ὁ δούλος τῷ δεσπότῃ, οὐ γίνεταί· εἰ δὲ μετὰ ταῦτα χρωστικῆς, λύεται. εἰ δὲ δωρησῆται αὐτῷ ὁ δεσπότης, εἰ μὲν ὡς ἀντιδωροῦμενος, λύεται, εἰ δὲ μὴ, μένει.

στεφ. α. ση. ὅτι λύει τὴν δεῖν ἡμέμ βέροσον τὸ δεσποτικὸν χρέος, εἴτε πούρουμ¹⁸¹⁾ εἴτε μετὰ ταῦτα γενόμενον. εἴτε ση. ὅτι τὸ δεσποτικὸν χρέος λύει τὸ βέροσον, κἂν ἔχη ἄλλα τινὰ ἐν πεκουλίῳ, ἐξ ἧν δύναται γενέσθαι τῷ δεσποτῇ τὸ ἰκανόν.

στεφ. τοῦτο ὡς ἀπὸ τοῦ πομπωνίου πρὸς τὸ προκείμενον νόμον θέμα. τοσοῦτον γὰρ οὐ πρὸς τὸ κέρδος τοῦ δεσπότου κανονίζεται ἢ δεῖν ἡμέμ βέροσον, ὅτι κἂν δανεισάμενος ὁ οἰκέτης ἀπολέσῃ τὰ ἀργύρια, μὴ κατὰ κοῦλπαν μέντοι, χωρὶς τῆς δεῖν ἡμέμ βέροσον· ἐν ᾧ μέντοι σκοπὸν εἶχε ταῦτα εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ οἰκίου δαπανῆσαι δεσπότου, ὡς ὁ ἀφρικανὸς ἐν τῷ ις' διγ. φησί. μέμνησο δὲ καὶ τῶν εἰρημένων ἐν τῷ γ' διγ. τοῦ παρονοτος τί.

στεφ. κ. ση. ὅτι τὴν δεῖν ἡμέμ βέροσον λύει τὸ δεσποτικὸν χρέος, εἴτε πούρουμ εἴτε μετὰ ταῦτα γενόμενον.

gotia domini gerens servo eius, qui negotia domini non gereret, credidero, etiam usurarum nomine actio mihi competit.

De in rem verso actio tunc competit, si versum *L. 10. §. 6.* duret. Nam si servo vel filio solutum sit, versum *D. XV. 3.* esse desinit. Si tamen in fraudem creditorum perdituro filio vel servo solutum sit, etiam sic quidem desinit esse versum, sed de dolo actio adversus patrem vel dominum datur. Et peculiaris debitor, si fraudulenter servo solverit, non liberatur.

Si servus in rem domini viginti aureos impenderit vel creditori eius solverit vel familiam eius aluerit vel ipsi solverit, quum ei totidem deberet, non est versum. Sed si servus minus debeat, quod excedit, versum est. Sed et si non ab initio, sed postquam vertit, totidem domino debuerit, versum esse desinit, etsi tantundem in peculio habet, sicuti et si totidem ei solverit vel remunerandi animo donaverit, non autem si simpliciter donaverit.

76. *Anon.* [ad *l. 10 §. 5.*] De usuris de in rem verso actionis lege lib. XXII tit. I dig. 7 (6 pr.) et dig. 30 them. 2 (32 §. 3).

77. [*Steph. ad l. 10 §. 5.*] Nota, in negotiorum gestorum actione etiam citra promissionem usurae deberi. Id quod etiam relatum est lib. II Cod. tit. 18 const. 18.

78. *Anon.* [ad *l. 10 §. 5.*] Nimirum in negotiorum gestorum et reliquis [bonae fidei] actionibus usurae citra promissionem officio iudicis praestantur, ut lib. III tit. 5 dig. 6 [§. 12] et lib. XVI tit. 3 dig. 24.

79. *Cyr.* [*l. 10 §. 6.*]. Si quid filio vel servo pater dominusve reddiderit, de in rem verso non tenetur. Si tamen dolo fecit, de dolo actioni locus est: nam debitor quoque, si dolo solverit filio vel servo, non liberatur.

80. [*Steph. ad l. 10 §. 6.*] Nota: si dolo pater dominusve ei, qui in potestate est, quod ex verso debet solverit, de in rem verso quidem actio cessat, sed de dolo tenetur. Nota etiam hoc: si debitor servi eidem solverit, quum prodigus esset, non liberatur.

81. *Cyrrill.* [*l. 10 §. 7.*]. Versum, si domino servus debeat, non fit: sin postea debitor factus sit, desinit. Si dominus ei donaverit, siquidem remunerandi animo, desinit, sin minus, durat.

82. *Stephan.* [*σημείωσις ad l. 10 §. 7. 8.*]. Nota de in rem verso actionem debito dominico tolli, sive purum sit sive postea extiterit. Nota etiam, versum tolli debito dominico, licet alia sint in peculio, ex quibus domino satisfieri possit.

83. *Steph.* [ad *l. 10 §. 7.*]. Hoc quod est ex Pomponio dicitur, ita accipe, ut ad speciem propositam referatur. Adeo enim de in rem verso actio non ad lucrum domini definitur, ut si servus pecuniam, quam mutuatus est, amiserit, absque culpa nimirum, de in rem verso actioni locus sit: si nimirum hoc animo fuerit, ut eam in rem domini sui verteret, ut Africanus dig. 16 (17 pr.) ait. Memineris etiam eorum, quae tibi dicta sunt dig. 3 huius tit.

84. *Steph.* [*σημ. ad l. 10 §. 7.*]. Nota de in rem verso actionem debito dominico tolli, sive purum sit sive postea extiterit.

177) Supra lineam adscriptum: ἢ νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ.
178) Glossa supra lin.: ἀνάγν. τὸ τέλος τοῦ ἢ διγ.

179) Expl. fol. 125. 122. Inc. fol. 111. 108.

u) Expl. fol. 125. 122. Inc. fol. 111. 108.
v) Cod. PRURON. Vide mox schol. 84, ubi eadem redeunt. Zachar. Basil. Suppl.

w) Vide supra schol. 82.

L. 10. Ἐὰν γένηται δαπάνημα, καὶ τὸσαῦτα χρεωστήσῃ
 §. 8. 9. ὁ δοῦλος τῷ δεσπότῃ, παύεται δαπάνημα εἶναι, καὶ
 D. XV. 3. οὐκ ἀνανεοῦται, κἂν ὕστερον τὸσαῦτα παρὰ τοῦ
 δεσπότητος χρεωσθῆσθῃ ὁ δοῦλος.

§. 10. Ἐὰν πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς οἱ δύο ἔνοχοι γένησιν
 καὶ δανεισάμενος ὁ υἱὸς καταβάλλῃ οἰκείῳ ὀνόματι,
 ἢ ἐὰν τῷ υἱῷ δανείσῃ κελεύσει τοῦ πατρὸς καὶ ὁ
 υἱὸς καταβάλλῃ σοι, εἰ μὲν εἰς τὸν πατέρα περιῆλθε
 τὰ χρήματα, δαπάνημά ἐστιν· εἰ δὲ μὴ, καὶ ὁ υἱὸς
 ἰδίαν πραγματείαν πρότινον καταβάλλῃ, οὐχ ἀρμόζει
 ἢ περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγή.

L. 11. ἰά. PAULO. Ἐὰν¹⁸⁰⁾ δανεισάμενος ὁ δοῦλος ἰδίῳ
 D. eod.

κυρ. εἰ ἀποδῶ τὸ βέροον τῷ δούλῳ ὁ δεσπότης, κἂν ἔχη
 ἰκανὸν πεκούλιον, οὐκ ἐνέγκται τῇ δεῖν ἢ βέροον, οὔτε εἰ
 πάλιν χρεωσθῆσθαι τῷ οἰκείῳ τὴν αὐτὴν ποσότητα.

στειφ. τοῦτο πρὸς τὸ μὴ ἔξ[ειν τὸν δανειστήν] κατὰ ἀνα-
 νέωσιν τὴν δεῖν ἢ βέροον.

κυρ. εἰ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς [δύο] ἴσοι προμητένδοι ὡς
 [ἢ] κελεύσει πατὴρ ὁ υἱὸς δανείσθαι καὶ καταβάλλῃ δανεισά-
 μενος, εἰ μὲν [τὰ νομίματα] εἰς τὸν πατέρα περιῆλθε, βέροον
 ποιεῖ· εἰ δὲ εἰς τὸν υἱόν, καὶ οὐχ ὡς ὑπὲρ τοῦ πατρὸς κατέ-
 βαλε*), τὸ ἐναντίον.

τουτέστιν εἰ, κἂν μὴ διαθέσει τῇ περὶ τὸν πατέρα γένηται
 τι παρὰ τῶν ὑπεξουσιῶν. τοι ἐξ ἀρχῆς. ὡδ.
 τῷ πατρὶ τὸ γινόμενον, ἐξ ἀποτελέσματος δὲ πατρὸς μόνος. ἢ
 ὠφελούτο, ἀ[ρα] τῇ δεῖν ἢ βέροον κατέχεται; φησὶν,
 ὅτι ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων θεμάτων, τουτέστι ἐνθα δύο ἴσοι
 προμητένδοι εἰσὶν ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς, [ἢ] ἐνθα κατὰ κέλευσιν
 τοῦ πατρὸς ὑπεξούσιος ἐδανείσθη, εἰ περιῆλθε εἰς τὸν πα-
 τέρα τὰ ἐκ τ. κατέχεται τῇ δεῖν ἢ βέροον ὡς αὐ-
 τὸν καὶ μόνον ὁράντος ἐξ ἀποτελέσματος τοῦ ἐξ ἀρχῆς γεγο-
 νότος. εἰπὸν σοι ὅτι ἐ[νθα].
 ὁρᾷ τὸ πραγματοποιηθέν, ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ ὑπεξουσιῶν κρῖνω
 τὸ βέροον, εἰ [καὶ] μὴ τὰ ἤδη στραφέντα ἐν πεκούλιῳ ἀλλὰ τὰ
 δανεισθέντα αὐτῷ ἐδαπάνησε. ἐνθα δὲ μὴ τοὺς δύο, ἀλλὰ τὸν
 πατέρα μόνον ὁρᾷ τὸ πραγματοποιηθέν, τότε εἰ μὲν τὰ ἤδη στρα-
 φέντα ἐν πεκούλιῳ κατέβαλε, ἐκ τῆς τοῦ ὑπεξουσιῶν διωθέ-
 σεως ἐξείσθη τὸ βέροον, καὶ δίδωμι τὴν δεῖν ἢ βέροον,
 ἐνθα ὑπεξούσιος οὐ δονάνδι ἀνίμο ἀλλὰ βουλόμενος ἔνοχον
 ἔχειν φυσικῶς τὸν πατέρα, κατέβαλε τι ὑπὲρ αὐτοῦ· ἐνθα δὲ
 τὰ δανεισθέντα αὐτῷ μὴ στραφέντα ἐν πεκούλιῳ κατέβαλεν,
 ἀδιαστικῶς ἀρμόζει δεῖν ἢ βέροον, τουτέστι καὶ διὰ τῆς
 τοῦ ὑπεξουσιῶν διαθέσεως. ἐπειδὴ γὰρ τὸν πατέρα μόνον εἰς
 ὄν περιῆλθε τὰ χρήματα ὁρᾷ τὸ πραγματοποιηθέν, εἰκότως τίεται
 κατ' αὐτοῦ δεῖν ἢ βέροον, εἰ καὶ ἐξ ἀρχῆς κοινή ἦν ἡ αἰτία
 καὶ ὁ ὑπεξούσιος ἑαυτὸν μᾶλλον ὀχλήσεως ἀπαλλάξει βουλό-
 μενος ἐδανείσθη παρ' ἑτέρου καὶ μῆρω σιγήσῃ ἐν πεκούλιῳ.
 καὶ θανατοῦ οὐδέν. ἔγνωσ γὰρ καὶ ἀνωτέρω, ὅτι κἂν δό-
 νανδι ἀνίμο κατέβαλεν ὁ ὑπεξούσιος τῷ δανειστῇ τοῦ πατρὸς,
 καὶ οὕτω ποιεῖ κατ' αὐτοῦ τὴν δεῖν ἢ βέροον, ἐν ᾧ δηλοῦνται
 μὴ τὰ ἤδη στραφέντα ἐν πεκούλιῳ κατέβαλεν.

τῇ γὰρ ἐκβάσει προσέχων, ἐπειδὴ εἰς τὸν πατέρα περιῆλθε
 τὰ χρήματα, δίδωμι ἀδιαστικῶς κατ' αὐτοῦ τὴν δεῖν ἢ βέροον,
 ὡς τῆς χρείας ἐξ ἀποτελέσματος μὴ οὔσης κοινῆς ἀλλὰ
 τὸν πατέρα μόνον ὁράσης.

ἰδού καὶ ἐνταῦθα σῆ. [ἐν]θα [τοὺς δύο] ὁρᾷ τὸ πραγ-
 τώμενον, τουτέστι καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ἐκ τῆς τοῦ
 ὑπεξουσιῶν διαθέσεως τὸ βέροον κλονίζεται, κἂν ἐξ εὐθείας
 τὰ δανεισθέντα αὐτῷ κατέβαλεν ὁ ὑπεξούσιος.

κυρ. ὁ δανεισάμενος ἐφ' ᾧ δανειστῇ οἰκείῳ καταβαλεῖν,
 οὐ ποιεῖ βέροον.

Si in rem versum sit, et totidem domino ser-
 vus debere coeperit, versum esse desinit, nec rena-
 scitur, etiamsi postea tantundem dominus servo de-
 buerit.

Si, quum pater et filius duo rei essent, filius
 mutuatus suo nomine solverit, vel si filio iussu patris
 mutuam pecuniam dederis et filius tibi solverit, si
 quidem pecunia ad patrem pervenerit, versum est:
 sin minus, et filius suum negotium gerens solverit,
 de in rem verso actio non competit.

XI. *Paulus*. Si servus mutuatus creditori suo

85. *Cyr.* [L. 7 §. 8. 9]. Si dominus servo versum
 reddiderit, etsi idoneum peculium habeat, de in rem
 verso non convenitur, nec si rursus servo eandem sum-
 mam debuerit.

86. *Steph.* [ad L. 7 §. 9 verb: *Quod verum est*].
 Hoc sic accipe, ne creditori renascatur de in rem verso
 actio.

87. *Cyr.* [L. 7 §. 10]. Si pater et filius duo rei
 promittendi fuerint, vel iussu patris filius mutuam sum-
 serit, et mutua pecunia accepta solverit, si pecunia ad
 patrem pervenit, versum est: sin ad filium, isque non
 pro patre solvit, contra est.

88. [*Steph. ad L. 7 §. 10 verb: an ex eventu*]. Hoc
 est, etiamsi non contemplatione patris aliquid a filio
 gestum sit, [vel etiamsi] ab initio, quod gestum est,
 [filio et] patri [commune fuit], ex eventu autem patri
 soli utile fuerit, an de in rem verso tenetur?
 Dicit: in causis propositis, hoc est si pater et filius duo
 rei promittendi sint, vel si iussu patris filius mutuam
 accepit, si ad patrem pervenerit
 de in rem verso tenetur, quia, quod gestum est, ex
 eventu ad eum solum respiciat. Scilicet dixi tibi, si,
 quod geritur, [ad patrem et filium] spectat, ex affectu
 filii versum diiudico, licet non ea, quae iam in peculium
 conversa erant, sed quae ipsi credita erant, erogaverit.
 Sin autem non ad utrumque, sed ad patrem solum spe-
 ctet quod geritur, tunc, siquidem solverit, quae iam
 in peculium versa essent, ex affectu filii versum definitio,
 et de in rem verso actionem concedo, si filius non do-
 nandi animo pro patre solverit, sed ut eum sibi natu-
 raliter obligaret: sin autem quae mutua accepit, quae-
 que nondum in peculium versa erant, solvit, indistincte
 de in rem verso actio competit etiam sine voluntate
 filii. Quia enim quod gestum est solum ad patrem, ad
 quem pecunia pervenit, spectat, naturaliter adversus
 eum de in rem verso actio competit, quamvis ab initio
 causa communis fuit et filius magis ideo, ut se ipsum
 debito liberaret, ab alio mutuam sumsit et in peculium
 non vertit. Et non est, quod mireris. Nam et supra
 didicisti, si vel donandi animo filius creditori patris
 solverit, etiam sic de in rem verso actionem adversus
 hunc competere, si nimirum non ea solverit, quae iam
 in peculium versa erant.

89. [*Steph. ad L. 7 §. 10 verb: Mihi videtur*].
 Nempe ad exitum respicit, et quum ad patrem pecunia
 pervenerit, indistincte de in rem verso actionem adver-
 sus eum concedit, quia causa ex eventu non est com-
 munis sed ad patrem solum spectat.

90. [*Steph. ad L. 7 §. 10 verb: quod si non fuit*].
 Ecce etiam hic nota: si ad utrumque quod geritur spe-
 ctat, hoc est et ad patrem et ad filium, ex affectu filii
 versum definitur, licet is illico, quae ei credita fuerant,
 solverit.

91. *Cyr.* [L. 11]. Qui mutuam pecuniam sumit, ut
 creditori suo solvat, non facit versum.

180) Cod. inter lineas: ἀνάγν. διγ. ε' θέ. β'.

x) Cod. κατέβαλλε. Sic saepe libarius, qui haec ultima

folia Codicis exaravit, λλ ponit pro λ. Quod semel notasse
 sufficit.